

Pedagógusokat köszöntöttek

ÜNNEPSÉGEK HAJDÚ-BIHARBAN

A 32. pedagógusnap alkalmából a művelődési miniszter kitüntetések adományozott a kiváló munkát végző oktatási dolgozóknak. Hajdú-Bihar megyéből Apáczai Csere János-díjat kapott Horváth Irméné tanár (Debrecen). Kiváló Pedagógus kitüntetésben részesültek: Fehér Istvánné tanító (Debrecen), dr. Földényi Lászlóné szakfelügyelő (Debrecen), Háda Ferencné óvodavezető (Hajdúnánás-Tedej), Mankovits Akosné tanár (Hajdúdorog) és Pálfi Lajos tanár (Nádudvar). A kitüntetések június 3-án, pénteken Budapesten a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében megtartott ünnepségen vették át.

A pedagógusnap alkalmából pénteken ünnepséget rendeztek a Debrecen városi Tanács épületében is, amelyen részt vett dr. Postás Sándor, az MSZMP Debrecen városi Bizottságának első titkára, dr. Ács István, a Debrecen városi Tanács elnöke, dr. Szekeres Antal, a Hajdú-Bihar megyei Tanács V. B. művelődési osztályának vezetője, Román Márta, a KISZ Debrecen városi Bizottságának titkára és Csenperi Miklós városi úttörőelnök. A Himnusz elneklése után dr. Tar Károly, a Debrecen városi Tanács V. B. művelődési osztályának vezetője méltatta a pedagógusok munkáját, s köszöntötte a 32. pedagógusnap alkalmából kitüntetett oktatási dolgozókat, köztük a nyugdíjba vonuló tanítókat, tanárokat.

Az ünnepi beszédet követően dr. Ács István tanácselnök átnyújtotta a művelődési miniszter által adományozott kitüntetések.

Kiváló Munkáért kitüntetést kaptak: Bánhidai Béláné (főszakos), Barna Istvánné (tanító), Bartha Edit (gyógypedagógiai tanár), Bánfalvi Katalin (zene-tanár), Budjósó Sándorné (tanító), Czabán Nándorné (tanító), Csétrei Ernőné (tanár), Flinta Lászlóné (tanító), dr. Henzl Erzsébet (tanító), Juhász András (termelőszövetkezet elnöke), dr. Kasza Lajosné (igazgatóhelyettes), Kiss Zoltánné (óvónő), dr. Kuncz Jakabné (tanár), Kovács Andrásné (óvónő), Laczkó Józsefné (igazgatóhelyettes), Mikló Gyuláné (tanár), Molnár Györgyné (tanár), Monoki Sándor (szakoktató), Nagy Jánosné (igazgatóhelyettes), Nyuzó Istvánné (tanító), Oláh Benjáminné (igazgatóhelyettes), Paichuber

Károly (tanár), Pritz Györgyné (óvónő), Sulyok Istvánné (gyógypedagógiai tanár), dr. Sümei Lászlóné (szakfelügyelő), Szabó Zoltán (tanár), dr. Tanyi Jánosné (igazgatóhelyettes), Tóth Leventé (tanár), Varga Irméné (igazgató), Vizi Barnáné (óvónő), Vörös Tiborné (óvónő). Miniszteri díszretet 26-an kaptak, a Pedagógus Szolgálati Emlékretet 54-en vették át az ünnepségen. Szendi Zoltán, a pedagógus-szakszervezet Hajdú-Bihar megyei bizottságának munkatársa hét oktatási dolgozóknak szakszervezeti kitüntetést adott át.

Kitüntetésadó ünnepségeket tartottak pénteken a hajdúvárosokban és a járási székhelyeken is.

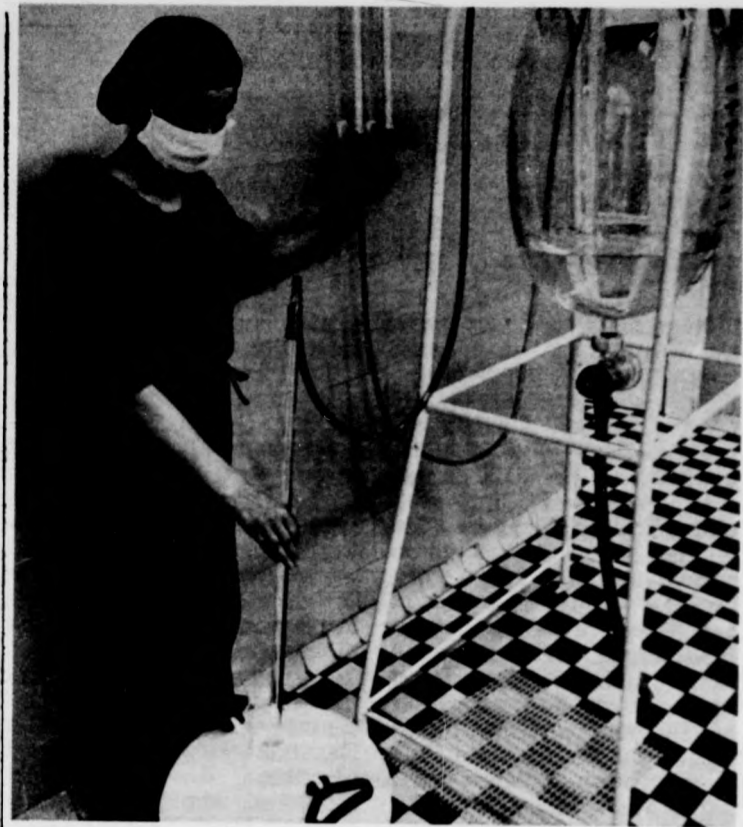
Hajdúnánáson Kiváló Munkáért kitüntetést kaptak: Iván Istvánné (tanár), Fekete Irméné (tanító) és Répánszki Ferencné (gyógypedagógiai tanár). Miniszteri díszretet kettő, Pedagógus Szolgálati Emlékretet három vettek át.

Hajdúszoboszlón Kiváló Munkáért kitüntetést kaptak: Sebestyén Antalné (tanító), Sándor Gábor (igazgatóhelyettes), Ujvecki Mennyhérté (tanító), Papp Józsefné (óvónő), Demónkos Antalné (tanár), Kiss Mihályné (tanár), Szűcs István (tanár) és Márton József (igazgató). Miniszteri díszretet öten, Pedagógus Szolgálati Emlékretet 11-en részesültek.

A püspökáldányi járásban dolgozó pedagógusok közül Kiváló Munkáért kitüntetést kaptak: Bene Gyula (tanár), Kádár Lászlóné (tanító), Balogh Jánosné (tanító), Ványi Lajosné (szakos), Dékán Jenőné (tanár), Deli Andorné (tanító), Nemes Barnáné (tanár), dr. Király Gáborné (tanító) és Jakabné Sugár Eszter (tanár), miniszteri díszretet 5-en, Pedagógus Szolgálati Emlékretet 4-en kaptak. A debreceni járásban dolgozóknak: Kiváló Munkáért kitüntetést kaptak: Bacskai Istvánné, Bikki Gáborné, Csarnai Károlyné, Csernyák Jánosné, Dienes István, Hajdú Istvánné, Kovács Istvánné, dr. Kovács Károlyné, Makai Sándorné, Nagy Károlyné, Pálfi Sándorné, Pálfi Sándorné, Remete Sándor, Szabó Lajosné, Szamos János, Szorádi Sándorné, Szűcs Istvánné, Venter Györgyné. Miniszteri díszretet 19-en, Pedagógus Szolgálati Emlékretet ugyancsak 19-en kaptak.

Hajdúöszörményben Kiváló Munkáért kitüntetést kaptak: Révész Sándorné (tanár), L. Szabó Márta (tanár), Pálfi Sándorné (óvónő), Oláh Emődné (óvodai felügyelő), Szabó Aranka (tanár), Szabó Lajosné (tanító), Nagy Irméné (tanító). Miniszteri díszretet 5-en, Pedagógus Szolgálati Emlékretet 10-en vették át.

Beretóújfaluban Kiváló Munkáért kitüntetést kaptak: Forrai Jánosné (tanító), Kusai Sándor (tanító), Varga Gyuláné (tanító), Nagy Ferencné (tanító), Rác Imre (tanító) Dézsi János (tanár), Baráth Ferencné (tanár), Drimba Sándorné (tanár), Nagy Józsefné (tanár), Szűcs Barnabásné (tanár), Lazányi Lajos (tanár), Molnár Gizella (tanár), Zálóchné Ács Éva (tanár), Bakatsi Pál (tanár) és Puskás Balázsné (tanár). Miniszteri díszretet 5-en, Pedagógus Szolgálati Emlékretet 10-en részesültek.

Az infúziós laboratórium ol datkészítő részlegében

Infúziós laboratórium az orvosegyetemen

A folyadékterápia gyors előrehaladásra tett szert az utóbbi években, és napjainkban már igen előkelő helyet foglal el a modern gyógyászatban: műtét, altatás vagy idős betegek gyógyítása szinte elképzelhetetlen infúzió nélkül.

A Debreceni Orvostudományi Egyetemen korábban előállított infúziós oldat mennyisége mondhatni egyetlen klinika számára sem volt elegendő, ráadásul Gödöllőről, Békéscsabáról és Egerből szállítottak Debrecenbe az alapanyagot.

Ezért határozta el az egyetem vezetése, hogy — az egyetemi gyógyszerárterület fejlesztése részeként — az összes klinika igényeit minőségileg és mennyiségileg egyaránt kielégítő infúziós laboratóriumot alakítsanak ki.

A gyógyszerterület komplex fejlesztésének lényege, hogy az egyetem klinikáival azonos rangra emelkedjen a szak- és technikai felszereltség tekintve elérje az ország más egyetemi gyógyszerterületeinek színvonalát, teljes mértékben kiszolgálhassa a klinikákat (gyógyszer-, vegyszer-, kötszertermelés, és bekapcsolódjék az egyetemen folyó oktatási és tudományos kutatómunkába.

A fejlesztés állomásaként ez év tavaszán elkészült a 700 négyzetméter alapterületű, nagy kapacitású modern infúziós laboratórium, új helyre költözött a robbanóanyag-raktár és a kötszertár, jelenleg pedig a gyógyszerterület helyiségeinek felújításánál, bővítésénél tartanak.

Az infúziós laboratórium a DOTE II. számú — Móricz Zsigmond úti — telepen kapott helyet egy korábban raktárként használt épületben. A terveket a DOTE mű-

Az oldat raktározása (Fotó Nagy Gábor)

Interparlamentáris Unió

A záródokumentum előkészítése

Az Interparlamentáris Uniónak az európai biztonság és együttműködéssel foglalkozó V. konferenciája pénteken bizottsági ülésekkel folytatta munkáját az Országházban. A tanácskozás három szekciója megvitatta a záródokumentum három fő fejezetének tervezetét. Ezeket — az előterjesztett javaslatok alapján — a szerkesztőcsoportok dolgozták ki, csütörtöki tanácskozásain.

A konferencia I. számú bizottságában a szerkesztőcsoport elnöke, Hans Klein nyugatnémet képviselő elmondta, hogy a szerkesztők a madridi találkozón részt vevő semleges és el nem kötelezett országok javaslatát vették alapul, s azt egészítették ki, illetve módosították a NATO-országok, a román, valamint a magyar IPU-csoport indítványának egyes részleteivel. Az ülés résztvevői között vita bontakozott ki a határozattervezet egyes pontjairól. A nyugati országokból érkezett képviselők az emberi jogokkal kapcsolatos újabb tétel beiktatását szorgalmazták a határozattervezetbe. A szocialista országok küldöttei kifejtették, hogy e kérdéscsoporttal az IPU-konferencián külön bizottság foglalkozik. Az ülés még két módosi-

tást hagyott jóvá: osztrák javaslatra külön kifejezte a résztvevők reményét, hogy a bécsi haderő-csökkentési tárgyalások eredményesek lesznek; Hollandia és Norvégia indítványára pedig szovjet-amerikai csúcstalálkozót szorgalmazt.

A módosító indítványokkal együtt a bizottsági ülés résztvevői elfogadták a 13 pontból álló határozattervezetet, amely mindenekelőtt leszögezi a helsinki zárókormány alapelveinek érvényességét; felhívja a parlamenteket, hogy támogassák annak az európai leszerelési konferenciának összehívását, amelynek első találkozója Stockholmban rendeznék; felszólít a fegyverkezési verseny megfékezésére, a nukleáris leszereléssel kapcsolatos tárgyalások eredményes folytatására, s kitér a terrorizmus elleni harcra is.

Az ülést bezárva Jacques Baumel francia képviselő, a bizottság elnöke elégedetten nyilatkozott a dokumentumtervezetről, bár hozzáfűzte: a legutóbbi brüsszeli találkozóhoz képest ez nem tartalmaz jelentősebb előrehaladást. Am a tény, hogy a képviselőknek sikerült e nehéz helyzetben egyetértésre jutniok — önmagában is eredményként könyvelhető el — mondotta.

A gazdasági kérdésekkel foglalkozó II. számú bizottság vita nélkül tudomásul vette és a szombati plenáris ülésnek elfogadásra javasolta szerkesztőcsoportja határozattervezetét, amely a mostani IPU-tanácskozás záródokumentumának gazdasági részét képezheti majd. A gazdasági határozattervezetet Magyarország, valamint a semleges és el nem kötele-

zett országok előzetesen be-terjesztett javaslatára alapozták és kiegészítették Románia, illetve a NATO-államok javaslatainak egyetértésre talált részeivel, valamint Ciprusnak a földközi-tengeri térség békéjére és biztonságára vonatkozó felhívásával.

A humanitárius és egyéb ügyekkel foglalkozó, III. számú bizottság szintén vita nélkül hagyta jóvá, és a plenáris ülésnek elfogadásra javasolta szerkesztőinek csütörtökön kidolgozott határozattervezetét. Ennek alapja a semleges és el nem kötelezett országok tervezete szolgált, a módosításokhoz a magyar javaslatokat, a nyugati és a szocialista országok küldötteinek felszólalását vették figyelembe.

A szombati plenáris ülés elé terjesztendő határozattervezet főbb pontjai — a helsinki értekezlet zárókormányára emlékeztetve — arra szólítják fel a kormányokat, hogy vegyék fontolóra a nem túl távoli jövőben egy, az emberi kapcsolatokkal foglalkozó, szakértői szintű tanácskozás összehívását. Az információ áramlásának megjavítása érdekében bátorítsák államuk arra illetékes intézményeinek érintkezését; járuljanak hozzá a tömegtájékoztatási szervek együttműködéséhez, intézkedéseikkel serkentsék a könyvek, filmek és a kultúra más termékeinek terjedését. A tervezet szorgalmazza: az oktatás és a tudomány terén segítsék olyan megállapodások megkötését, amelyek a diák-, oktató- és tudósok között járulhatnak hozzá.

Itt a zöldborsószezon

Újabb munkához láttak hozzá a Debreceni Konzervgyárban: megkezdődött a zöldborsószezon. Hajdúöszörmény térségéből érkeztek az első nagyobb szállítmányok feldolgozásra.

Ebben az esztendőben a tavalyinál nagyobb területen valamivel több mint 2800 hektáron termelték a gazdaságok az értékes növényt, s az idén besorolták a zöldborsót a KITE rendszernövényei közé is. A nagyobb területre és jobb talajokra való koncentrálással igyekeznek biztosítani a borsónál a nagyobb jövedelmet. Természetesen ehhez nagymértékben járul hozzá a jó átlagtermés. A tavasz kedvezett a kelésnek, utána gyorsan fejlődött a növény, viszont a májusi forróság csökkentette a rendkívül jó terméskilátásokat. De még most is közel 1500 vagon termés fogadására, illetve feldolgozására számítanak. A korábban már kipróbált 24 önjáró zöldborsó-betakarító gép mellé újabbakat vásároltak a termelő gazdaságok a konzervgyár közreműködésével. Ezzel kevesebb kézi munkaerőre van szükség a betakarításnál, folyamatosabb és gyorsabb a munka, ami a minőséget nagymértékben befolyásolja.

Emberformáló műhely

Alapszervezeti beszámoló taggyűlés az Ybl Miklós Műszaki Főiskolán

„Ma már csak a teljesen tájékozatlanok kérdeznék olyat, hogy az oktatás mellett folytatunk-e nevelőmunkát is a főiskolán. Más mindenki tudja, hogy ez a legtermészetesebb.”

A tizenhat fős felszólalás egyikében hangzott el a fenti két mondat az Ybl Miklós Műszaki Főiskola Debreceni Területi Egysége 2. számú partalapszervezetének beszámoló taggyűlésén. Ez a kijelentés a legtermészetesebben illeszkedett mindahoz, ami a Zentay István titkár által előterjesztett beszámolót követő közel kétórás vita során szóba került. Igaz, nincs abban semmi rendkívüli, ha egy oktatási intézmény kommunista közösségében nevelési és oktatási kérdésekről beszélnek, de ezen a kánikula hősegi delutáni gyűlésen mégis nagyon jó érzés volt hallgatni a gyorsan váltakozó felszólalásokat. Nemcsak azért, mert teljesen mellőzték a kötelező „tisztelőköröket”, mindenki a leglényesebbéről beszélt, hanem, mert kristálytisztán kibontakozott a kép: ebben a partszervezetben a leglényesebb

gesebb egyetlen dolog: minél nagyobb szaktudás s ugyanakkor világnézetileg, politikailag is kellőképpen felvértezett ifjú műszakiakat képezni a viszonylag rövid három esztendő alatt. Ennek módjait, lehetőségeit, az elmúlt év hiányosságából levonható tanulságokat boncolgatta az alapszervezet tagsága, vagyis a taggyűlés kezdetén harminckilenc, a beszámoló elhangzásakor már negyven tagja.

Az új tag másodéves diák-lány, akinek KISZ-tevékenységét, tanulmányi munkáját, egyéniségének pozitívumait nemcsak az ajánlók, hanem a felszólaló oktatók és hallgatók is sokra értékelték. Az újonnan felvett párttag aligha érzi majd magát idegenként az alapszervezetben, hiszen vele együtt tizenötven vannak hallgatók, tehát több, mint harmada a tagságnak abban az alapszervezetben, amelyhez az építőipari, az alaptárgyi és kivitelezésszervezési intézetek, a marxizmus-leninizmus tanszék és a főigazgatói-helyettesi hivatal oktatói, dolgozói tartoznak.

igaz — erről is szó esett a taggyűlésen —, hogy a fiataloknak sok problémája van, s ha arra az oktatóktól, a párttagoktól nem kapnak választ, megkeresik azt másutt. Az a másutt pedig nem biztos, hogy megfelelő szemléletű köröket jelent.

Hamis lenne a kép azonban, ha azt mondanánk, hogy ezen a taggyűlésen kizárólag csak a fiatalokról, hallgatókról esett szó. Elhangzott például az is, hogy a tanárok rendkívül leterheltek, ha minden feladatuknak lelkiismeretesen eleget akarnak tenni, arra az egész nap kevés lenne. Pedig olyan megterhelő feladatok is várnak rájuk, mint a jegyzetírás, erre idő, mégpedig sok idő kell. Amár ez sem választ hat el az előzőektől, hiszen az egyik hallgató hallgat éppen arról panaszkodott, hogy több tárgyból nincs jegyzetük, így nagyon nehéz felkészülni a vizsgákra.

Demokratizmus és aktivitás

A szervezeti változások, a tanszéknek intézetekben való integrálása is nagyobb mértékben érintette az oktatókat. Nekik kell kivédeni annak a hatását is például, hogy nincsenek időben megismert, hosszabb távra érvényes tantervek az egyes szakkörökben. Az az igény is az oktatók és dolgozók részéről fogalmazódott meg, hogy több információt szeretnének kapni a főiskola dolgairól. A munkahelyi demokratizmus erősítését szolgálja, közelebb vinne a végzők felé, hogy közvetlenebbé váljon a vezetők és a tanárok között és dolgozók, a tanárok és hallgatók kapcsolata. Felelősségérzetet, alkotókedvet, aktivitást szabadíthat fel a közösségben az igazi, minden területen és naponként érvényesülő demokratizmus. Az emberekben nagy energiák rejlenek, az alapszervezetnek tartozó intézetek oktatói abban a helyzetben vannak, hogy a három év valamelyikében minden egyes hallgatóval találkoznak. A felelősséget teszi nagyobbá ez a lehetőség!

A beszámoló taggyűlés kezdete előtt a főiskola pártvezetőségének titkárával úgy gondoltuk, nem lesz sok hozzászólás. Korábban tartották az összevont taggyűlést, s a 2. számú alapszervezet tagjai ott is aktívak voltak. Maga a beszámoló is rövid és velős volt, nem tárgyalta hosszasan, inkább csak érintette, mit csinált az alapszervezet működésének első évében (tavaly vált ketté a pártszervezet) és utalt azokra a kérdésekre, amelyek a tagságot legjobban foglalkoztatják. Az összevont taggyűlés előzőleg úgy határozott, mivel az érdeklődés középpontjában álló politikai, gazdasági, oktatási kérdések száma tekintélyes, egy külön fórumot szervezzenek kifejezetten azért, hogy ezekre egyenként válaszoljanak az állami és pártvezetők.

Nincs tehát szó arról, hogy a beszámoló taggyűlésen megnyilvánuló aktivitás valamiféle kiegészítésből született volna. A vezetőség beszámolója szerint az év folyamán többségében olyan téma került a taggyűlések napirendjére, ami a tagságot különösen élénken foglalkoztatja. A pártcsoportok élete sem szürke, még ha nem is egyenletesen aktív.

Aki végighallgatta az Ybl debreceni 2. számú alapszervezetének beszámoló taggyűlését, kívülről is azt állapíthatja meg: olyan közösség ez, amelyben mindenek fölé áll a feladatnak a szocialista gondolkodású szakemberek képzését, formálását tekintik. És bármelyik párttagozat idevonatkozó pontját vizsgáljuk, oktatási intézményben dolgozó kommunista számára mind ezt írja elő.

Nagy Zsuzsa

Szélesedő demokrácia, hatékonyabb ellenőrzés

EGY FELMÉRÉS TAPASZTALATAIBÓL

II.

A munkaszervezés színvonalát, a technológiai fegyverem nagy szerepet játszik a vállalati gazdálkodás eredményességében. A kivitelező építőiparban végzett vizsgálataink szerint az elmúlt két évben a fenntartás-korszerűsítés részaránya az összeljesztmények lényegében változatlan szintje mellett nőtt, a beruházási munkáké pedig csökkent. Kedvező tendencia mutatkozik a felújításokon belül az elvégzett lakóház-korszerűsítések, fenntartások arányának a növekedésében is. Ez a tendencia várhatóan tovább folytatódik. E megállapításokat legjellemzőbben a Debreceni Építőipari Vállalatnál szerzett tapasztalataink bizonyítják. A vállalatnál a felújítási, karbantartási, építési és szerelési munkák részaránya ma már 75 százalékos részarányt képvisel az alaptevékenységben belül. Ugyanakkor a kivitelezés tervszerűségével és a munka minőségével kapcsolatosan komoly hiányosságokat állapítottunk meg.

Az építőipari vállalatok és szövetkezetek többségének pozitív hozzáállását a gazdaságpolitikai célokhoz segítette, hogy a szabad áras fenntartási munkák nagyobb jövedelmezőséget biztosítsanak, mint a beruházások.

Tartalékok a földhasznosításban és a költséggazdálkodásban

Ellenőrzéseink célja, hogy megkíséreljünk rámutatni az eredményesebb gazdálkodáshoz vezető útra. Három éve elemezzük például a mezőgazdasági nagyüzemek termelési összetevőit, és számítógépes modellel keressük azokat a kapacitáskihasználási, vagyis alternatív lehetőségeket, amelyek javíthatják a hatékonyságot.

Az ellenőrzés során a meglévő tartalékok elemzésekor a nagyobb súlyt a termelőszövetkezetek alaptevékenységére helyeztük és az egyes üzemeinknél tett megállapításaink elsődlegesen segítő jellegűek voltak.

A vizsgálatok tartalékokat tártak fel a földhasznosításban is, ami elsősorban a legelőterületek nem megfelelő hasznosításával voltak kapcsolatosak. (Például polgári November 7. Tsz.) A növénytermelési hozamok több helyen igen magas ráfordítással érték el (pl. pocsaji Dózsa Tsz.).

Másik, e körbe tartozó tipikus példa, amikor a revízió az eredményesebb gazdálkodás előfeltételéül a növénytermesztési vagy állattenyésztési hozamok emelésének és a költséggazdálkodás javításának lehetőségeire mutatott rá (pl. hajdúszörményi Vörösi Csillag Tsz.). A meglévő tartalékok közül ki kell emelni még a munkaerő- és bergazdálkodás kérdését, ugyanis egyes mezőgazdasági nagyüzemekben az eredményhez viszonyított nagyságrendben itt találjuk a legnagyobb takarékosági lehetőségeket (pl. polgári November 7. Tsz.).

A pénzügyi-gazdasági ellenőrzés a gazdálkodás szabályszerűségének vizsgálata mellett a valóság sokoldalú, tényszerű feltárásával is segíti a gazdaságirányító szervek munkáját. Az elmúlt évben például a szabályozórendszer és módosításainak a gazdálkodásra gyakorolt hatását vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy a szabályozók kényszerítő hatására több gazdálkodó szervezet tett határozott intézkedéseket a költséggazdálkodás javítására, az importanyagokkal, alkatrészekkel való takarékos gazdálkodásra, illetve ezek helyettesítésére. Az év során jobban előtérbe kerültek az energiafelhasználás racionalizálását, a „drága” olaj felváltását célzó intézkedések.

Rugalmasabb érdekeltségi rendszerrel

A vállalatok kisebbik része nem elégedett meg csupán az intézkedési terv elkészítésével, hanem a belső érdekeltségi rendszert, a személyi jövedelmeket, a munkaadó üzemszervezést, az értékelést az intézkedési terv megvalósításához kapcsolják. Így teremtik meg az érdekeltségüket a költségek mérsékléséhez. Például a BIOGAL Gyógyszer-gyár kedvező nyereségpozícióját, töretlen fejlődését a fajtálos anyagfelhasználás csökkentése, az energiatakarékos, szigorított rezsigazdálkodás, METRA rendszerű üzem- és munkaszervezés segítte. A Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat is keresi különböző új megoldásokkal — értékelésművelet — az általa előállított HAJDÚVÁZ szerkezet gyártási folyamata és helyszíni kivitelezése legösszetettebb, legtakarékosabb módozatának a kidolgozását.

Az intézkedések mellett azonban — az ellenőrzések tapasztalatai szerint — 1982-ben még nem mindenütt volt érzékelhető az ésszerű, a gazdálkodás egészét átfogó takarékoságra való törekvés. Ezt bizonyítja, hogy a költségcsökkentés változásából adódó eredménymódosulásban ez nem tükröződött. A költségek 1982-ben 12,9 százalékkal haladtak meg az 1981. évi szintet, növekedésük mértéke a termelési érték emelkedésénél (9,1 százalékkal) nagyobb. Az anyag- és energiaköltségek alakulása akkor is a vállalatok és szövetkezetek költséggazdálkodását

minősítik, ha a növekedéshez központi intézkedések is hozzájárultak.

A termelési szerkezet korszerűsítése, az exporttermelés és a bővítésért tett intézkedések kedvező hatása nem mindenütt érvényesül még a nemzetközi piac ismert problémái miatt. (Például Hortobágyi Állami Gazdaság, Magyar Gördülőcsapágy Művek.) Néhány vállalatnál kapacitáskihasználtság és értékesítési gondok jelentkeztek. (Például MEZŐGÉP Vállalat, Baromfi-feldolgozó Vállalat, Múanyagipari Szövetkezet.)

Előtérben az új vállalkozási formák ellenőrzése

A lényeges és tartós eredményhez a költség- és energiatakarékosabb technológiára és termelési szerkezetre gyorsabb kialakítására, a piachoz való alkalmazkodás képességének fokozására, a költséggazdálkodásban a vállalatok és szövetkezetek határozottabb szemléletváltására van szükség.

A vállalkozások új formáinak adóztatása és ellenőrzése szervezeteink számára ez évben a legnehezebb feladat. Tanácsadó szolgálatunk közérdeklődésre tart számot. Külső megfigyelők és szakértők szerint az Ellenőrzési Főigazgatóság azon kevés országos főhatóságok egyike, amelyek kezdetől fogva tevékenykedtek mind a felvilágosító, mind az előzetes felmérő munkában.

A megyében jelenleg 399 különféle jogi személyként működő polgári jogi társaságot, 7 kisvállalatot, 17 kisvállalkozást, 31 ipari- és szolgáltató szakcsoportot és 289 gazdasági munkaközösséget több mint 2200 fővel, összesen pedig 743 társaságot tartunk nyilván. A gazdasági munkaközösségek 174 vállalati munkaközösség. A létrejött kisgazdaságok működéséről általánosítható ellenőrzési tapasztalataink még nincsenek, de több esetben tapasztaltunk jelentős mértékű, indokolatlan bérkiáramlást. A teljesítmények ezekben az esetekben a főidőben végzett munka mennyiségét lényegesen meghaladták, ennek ellenére a vállalatok a szükséges normarendezéseket nem hajtották végre. A preventív jellegű tájékoztató munkát alapján megállapítható, hogy a vállalati munkaközösségek, szakcsoportok főleg háttérpári feladatokat (alkatrészgyártás, részleges megmunkálása, külső kooperáció kiváltása) megoldására alakultak, tevékenységük zömrel termelő jellegű. Általában bér munka jellegű tevékenységet végeznek, ami az anyavállalatok számára előnyt jelent a rövid határidőben, az átlagosnál jobb minőségben és olcsóbban végzett munka.

Az új lehetőségeket egyre nagyobb arányban használják ki az állami vállalatok. A munkaközösségek túlnyomó többsége vállalati keretben jött létre és úgy tűnik, hogy mind a vizsgálendő egységek száma, mind gazdasági jelentőségük tekintve az érdeklődés homlokterébe a vállalati gazdasági munkaközösségek fognak kerülni.

A hibák megelőzésére összpontosítva

Az önálló gazdasági munkaközösségek döntő többsége az indulás kezdeti nehézségei ellenére az engedélyezett tevékenységeket megfelelően végzi. Kirívó szabálytalanságot eddig csak a Hajdúsági Környezetvédelmi és Szolgáltató Gazdasági Munkaközösségnél tapasztaltunk, ahol a megszűnés miatt elrendelt ellenőrzést a rendezetlen állapotok miatt fel kellett függeszteni.

Az ellenőrzési munkák több éves tapasztalata igazolja, hogy a legrendszereztebben végrehajtott vizsgálatok is csak akkor érnek el céljukat, ha a megállapításokat az illetékesek tárgyilagosan mérlegelik, melyet előrevívó cselekvések követnek. A vállalatok, az irányító és a felügyeleti szervezetek egy részében még ma is él a „hogyan tudom megmagyarázni, kivédeni, elhárítani, a kapcsolataimat mozgósítva elsimítani” szemlélet. Ezek a jelenségek értelmetlen többletenergiaikat fogyasztanak és távol állnak a jobbítás szándékától. Nemcsak — és nem is elsősorban — az a lényeg hogy a szankciókkal előzzük és büntessük meg a társadalomra káros jelenségeket, hanem a kollektív cselekvő erejének összpontosítása a hibák megelőzésére, kijavítására.

Arra kell törekedni, azt kell elérni, hogy a demokrácia az üzemekben belül is szélesedjék: itt is hatékonyabban legyen az ellenőrzés, a helyi párt- és társadalmi vezetők előzzék meg a szabályokkal ellentétes utasítások végrehajtását. Ismerjék meg és ismertessék a vállalati kollektívával azokat a következményeket, amelyek, például a kiírt bírságok és az egyéb szankciók a vállalati gazdálkodásban előidéznék. A „kiskapuk” megkeresése ugyanis nem érdem, hanem valamennyiünk kára.

Az ellenőrzés tehát nem ellenünk, hanem értünk van: jogaink gyakorlását segíti, de számon kéri kötelezéseinket. Így szolgálja a demokrácia szélesítését!

Dr. Zs. Nagy Imre igazgató

A PEDAGÓGUSOK KÖSZÖNTÉSE

Aligha van olyan debreceni család, ahol június első vasárnapján ne gondoljanak a pedagógusokra, ahol ne szakítsanak egy szál virágot a nevelők köszöntésére, vagy ne mondjanak néhány kedves szót gyermekük oktatójának.

Mi magyarok egyébként is hajlamosak vagyunk arra, hogy az ünnepek fényben figyelmesebnek, szebbnek és jobbnak látszódnak, mint amilyenek valójában vagyunk. Persze, önmagában már az is jó dolog, ha tudunk ünnepeket, ha magasztosabb eszmékhez fel tudunk emelkedni, ha melegebb szívvel gondolunk embertársainkra, ha nemzeti büszkeséggel idézzük haladó hagyományainkat, ha emberibbé tesszük a piros betűs napokat.

Szép és jó dolog ünnepeket. Szükség van rá. Szükség van arra, hogy a hétköznapok rohanásából kiszakítsuk magunkat és egy percre megálljunk köszönteni az embert, a munkát, önmagunkat, és rápillantsunk a rejtett és az újra, a teremtő elemre és az alkotásaira. Igazi értéke persze akkor lesz ezeknek az ünnepeknek, ha érzéseit, nevezetesen a szeretetet, a megismerést tartalmazó szövegeket a hétköznapokba, ha az ünnepek fakadt mosoly vidámabbá teszi a munkanapokat, ha az ünnepek fénye messzebb világít és varázsa tovább tart.

Növelné a pedagógusnap szépségét az is, növelné a mindennapos gyakorlattá válna mindaz, amit sok szép és jó, amit ilyenkor kívánunk, mondunk egymásnak, ha alkotó legközelebb a pedagógusokról a szürke hétköznapokon, ha az ilyenkor tapasztalható érdeklődés és figyelem az egész tanévet végigkísérné. Mert nem lehet szebb ünnep a pedagógus számára, mint érezni kollégája bizalmát, az egyet akaró közösséget, mint látni tanítványa szellemi gazdagodását, szürke hétköznapokon, izmosodó akarátát, érzékelt a szépre és jóra fogékony lelket és jeginkább nyíltszívű ösztönözést. Ez lehet az öröm forrása és ez lehet a cél is. Mert a nevelés bonyolult folyamatában sok mindenre kell figyelni a pedagógusnak, de legjobban arra, hogy bátor, egyenes gerincű nemzedéket neveljen a jövő számára, mert nagy a csábítás a simulékonyságra, a cinizmusra, a gyors előrehaladás hajlékonyságára.

A mi korunk gyakran állítja nehéz próbák elé a felnövekvő nemzedéket, de sokan vannak, akik a könnyebb utat választják, akik nem az alkotó küzdelmet, hanem a gyors sikert írják zászlójukra. Az élet hosszú útján azonban követendő példaként csak az tud igazában helytállni, csak az tudja az újat teremtő módon segíteni, aki állja a próbát, aki nemcsak ésszel, hanem tiszta szívvel is az ügy mellé áll, és vállalja nemcsak a jót, hanem a rosszat is, nemcsak akkor van az élen, ha ostanak, hanem akkor is, ha harcolni kell.

Ezen a szerény, de szép ünnepén azt kívánhatjuk a pedagógusoknak, hogy minél nagyobb legyen azoknak a serege, akik jövőnköt így hordják vállukon, akik követik a nemes példát, akik tetteikkel igazolják elkötelezettségüket. De e kívánság mellett azt is hozzá kell tenni, hogy jó lenne, ha a munka becsülete mindenütt rangjához igazodna, és ha olyan lenne a pálya vonzása, mint amilyen a munka szépsége. Mert nem szólam az, hogy a jövő formálódik a pedagógusok kezében. És ehhez a hivatáshoz vagy küldetéshez nemcsak tudásra, nemcsak akaratra, hanem elkötelezettségre, őszinte hitre is szükség van. Az őszinte hit pedig csak meggyőződésből fakadhat, aminek termőtalaja a társadalmi megbecsülés, az anyagi és az erkölcsi elismerés. Erre is gondolni kell, amikor a pedagógusokat köszöntjük, amikor nehéz munkájukra hivatkozunk, amikor a szocialista eszme kibontakozásának vagy a jövőnköt igazító tervek megvalósulásának lehetőségeiről szólnunk. Mert bizony ezen a téren van korrigálnivaló.

Az oktatási reformok korát éljük. Az új generáció felkészítésében, nevelésében fontos szerepe van a korszerű ismereteknek, a jó tanterveknek, a tankönyveknek, a hatékony módszereknek. De a legfontosabb mégiscsak a pedagógus személyisége. A nevelő teremt és teremtheti meg azt a légkört, amelyben fogékonyvá válik a tanuló a szépre és a jóra, a tanár gondolja a rejtett képességeket, fedezi fel a tehetségeket, a pedagógus ad példát, formál eszmét is. Ezért nem mindegy, hogy milyen a pedagógus közérzete.

A jó nevelő, a jó iskola sok mindenre képes. Gyakran pótol szinte pótolhatatlanul.

lan hiányokat is. Hiszen az iskola célja mindig az volt, hogy a felnövekvő nemzedéket felkészítse az életre, hogy tájékozódási pontokat adjon a tudás birodalmában, hogy megteremtse, vagy segítsen megteremtetni az egyén és a társadalom viszonyát, hogy életre, élni tudásra, életmódra nevelje a jövőt formáló generációt. Az iskola sohasem csak ismeret, tudást, szakmát adott, hanem emberi példát, emberi tartást, emberséget is. Igaz, hogy a történelem viharfelhős éveit meg-megingatták az iskolába, a nevelésbe, az átugrás embert formáló erejébe vetett hitünket, hisz nem tudtuk jól safrankodni a megszerzett ismerettel, és hány ember gerince ropant össze méltatlanul kis teher alatt, s mily sok iskolát járt növendékben nem fogant meg a szeretetre, a nemes tettekre buzdító szó. De bizonyos tapasztalatok napjainkban is gyengítik hitünket. És mégis hinnünk és biznunk kell abban, hogy a szebb jövő alakításának, az alkotó ember formálásának ma is az iskola a legfontosabb helye, és a pedagógus a legfontosabb személyisége.

Az iskola nélkülözhetetlen közintézmény. De az utóbbi időben mintha azt tapasztalnánk, hogy többet várnak az iskolától, a nevelőtől, mint amire valóban képesek, mintha a családi nevelés teendőit is az iskolára hárítanánk. Pedig a szülői ház szerepét a legjobb nevelő sem veheti át. De a társadalom sem elég szigorú és következetes a hibák nyesegetésében. A felelősöket keressük, amikor mindannyiunknak tenni kéne. Pedig a nevelés nem lehet csak a pedagógusok ügye. Az iskola, a család, a társadalom együttes erőfeszítése hozhat igazi eredményt. Ennek tudatára, még inkább érzékelhető valóságára ad vagy adhat új erőt a nevelőknek, amire nemcsak az ünnepek, hanem a hétköznapokon is nagy szükség van.

Ha a pedagógusok napján érzékenyebb és fogékonyabb lesz a társadalom lelkiismerete a nevelés, a jövő nemzedék iránt, a pedagógusok napja tartalmas ünnepé válik.

Dr. Tar Károly

Azt akarom mondani...

1. Platyka II. bosszúja

Az újabb meccs első félidőjét — úgy tűnik — Végh Antal nyerte meg. Mert bár először Szepesi György minősítette hírneves írónk futballhoz kötődő kapcsolatait pénzügyi manipulációnak, Végh védett és egy remek ellentámadással az Élet és Irodalom hasábjain berúgta a gólt az MLSZ elnökének hátlójába. Úgy tűnt, csönd lesz egy darabig, s megadja az Úr, hogy pár héten át mi nem olvashatunk sehol újabb adalékok ehhez a reménytelen csatározáshoz. Legfeljebb a törvényszéki bírók.

Nem így történt. A Végh Antal által írott arénajáték állítólag akkorát bukkant a sportcsarnokban, hogy még Karinthy Ferenc is beleeremgett, mint a „darab” rendezőjének atyja. Egyesek szerint ugyan ez a gól szabálytalan volt, mert az ellenfél lepenézte szurkolótáborának mindenre kapható tagjait, s a bukást ok idezték elő, emlékeztetve az öregeket a régi színházi idők-re, amikor a primadonna hódolói megbuktathatták a másik primadonnát.

Mások szerint ez a gól öngól volt. Léven az arénajáték szövege annyira gyöngye, irólagoly igénytelen, hogy a pénzért egyébként sok mindenre kapható profi színészcsapat is belehökölt. Végh Antal tehát öngólt rúgott.

Akár így, akár úgy, egy biztos: nem ez volt az év szépségdíjas gólya. A II. számú platyka betálatl Véghnek.

2. Szemet szemért

Nem vagyok irigy természetű. Sem Szepesi György produkcióját nem irigylem, sem Végh Antal futballtárgyú könyveivel szerettem millióit. Sőt a közönséget, közvéleményt sem irigylem, amely irodalom és futball helyett ezt a csetepatét kapja. Elismerem: az embernek szüksége van szórakozásra, kapcsolódásra. De nincs és nem lehet olyan helyzet, amelyben a szórakozást, kikapcsolódást a másik fél sértegetése, gyalázása, rablónak, pénzvesztésnek, tudatlannak, analfabétának titulálása jelentheti.

Most itt tartunk. Gusztustalan, rosszul, mindenkit felháborító hírlapi csatározások és levélváltások közepében Miközben a magyar futball éppen olyan rossz, mint volt, az MLSZ elnöke és a szövetségi kapitány minden ígéretése ellenére. És közben Végh Antal éppen olyan igénytelen nagytomdással röppent nyíllal a csöppet sem kényelmes bársonyszékbe felé.

Nem tudok állást foglalni a témában. Végh Antal mellett szól, hogy szakértő, felkészült, egész életét a sportnak szentelő újságírók (például Zsolt Róbert) ugyanazt mondják a sportról. Különösen képpen a labdarúgásról. Mellette szól az a rádióportál is, amely a tótobotrány után született. Mellette szól az is, hogy a tótobotrány labdarúgó-„hősei” lassan visszatérnek a pályákra, a bűnösöknek minden megbocsátott. Mellette szól a magyar NB I. színvonal, válogatott csapatunk reménytelen erőlködése, s mellette szól mindaz, amiről a szakemberek tudnak, csak nem beszélnek. (S tudnak a szurkolók is, ők beszélnek is róla, de csak úgy, hogy ne hallatszon nagyon messzire.)

Csak egy nem tetszik Végh Antal irásaiban. A stílusa, a módszere. Afféle „szemet szemért” küzdelmet látok itt.

nem az írott szó erkölcsi rangját. Ezért súlyosabbak, messzehangzóbbak Zsolt Róbert és mások igazságai.

3. Fizetsz, haver?

Azt hiszem, az egész rosszszívű, csúnya, személyeskedő vitában az a legjelzőbb, hogy mindkét fél érveit mögött erőteljes anyagi szempontok húzódnak meg. És ez az itt-ott világosan kibukkanó lólab mindkét vitaközvetítő partnert erőteljesen leminősíti. Joggal mondta egy ismerősöm: meccsre már régen nem jár, mert rájött, milyen az erkölcsi tartalma a mai labdarúgásnak. Ezentúl nem is olvas, ha ez a vita az irodalom etikai tartásának is kifejezője. Hogyan magyarazzam meg neki, hogy ennek a vitának még a hírlapíráshoz is kevés a köze, nemhogy az irodalomhoz? ...

A labdarúgás hazánkban közügy. Ha úgy tetszik: politikai ügy. Ha győz a csapat, jobb a közhangulat, jobban megy a munka, kevesebb a panasz. Ha a csapat kikap, feltűnik az embernek olyasmi zavaró mozzanata, amit korábban észre sem vett. Ezért ilyen társadalmi felelősséggel kell kezelnie azoknak, akik irányítják, legyen szó akár az MLSZ elnökéről, akár az OSH-ról. Nem szabad megengedni, hogy a labdarúgás hasonlatossá váljék a legrosszabb szerencsejátékhöz, amelyben ráadásul csálnak is. Mert most ott lapul minden vitatéma mögött az alpári kérdés: „Fizetsz, haver?”

4. Ki szervezett?

Azt mondják, a Hókóm Színház produkciója elleni tiltakozás előre szervezett volt. Nem hiszem. Egyszerűen csak kicsurrant a közönség izlése, a közönség természetesen emberi tartása. Fizetett, kapni akart valamit.

Bennem már más gyanú kezd ágaszkodni. Hátha ez az egész Végh—Szepesi vita, ez maga a szervezett? Hátha arra szolgál csupán ez az egész, hogy a magyar labdarúgás még langyosnak is alig nevezhető állóvízbe hozzon valami váratlant, valami meglepetést, valami szórakoztatást?

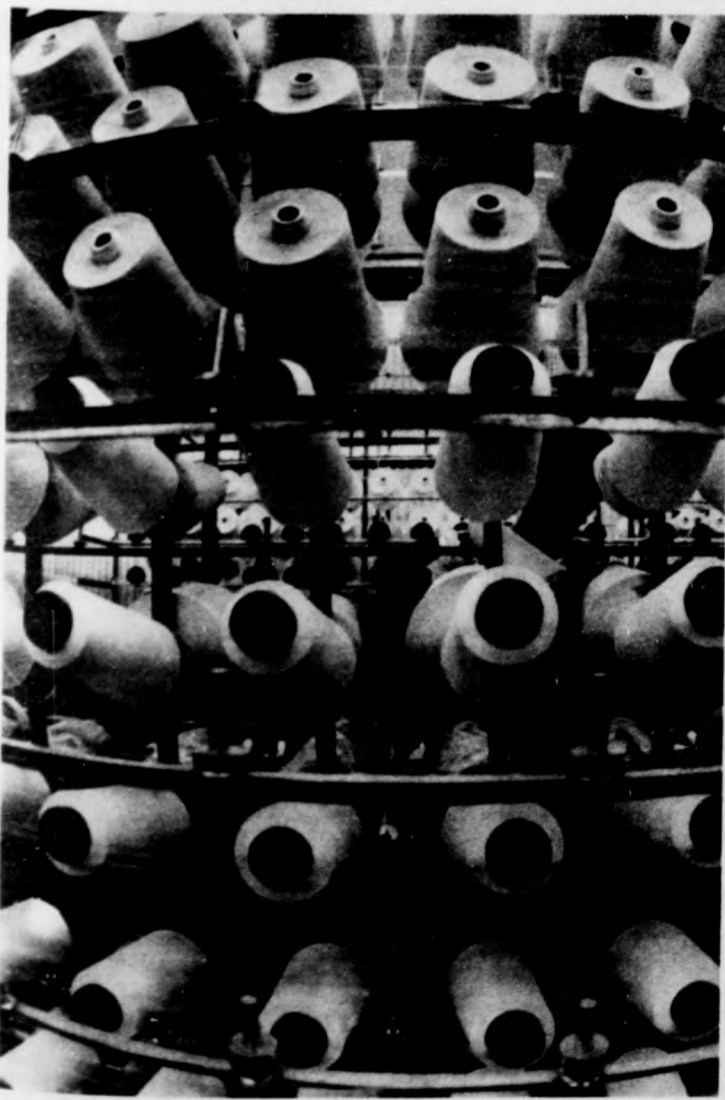
Nem állítottam semmit, csupán kérdeztem.

Társadalmunknak többek között programja a kiegyensúlyozott, rendezett etikai viszonyok megteremtése. Ha az egyik legnagyobb nyilvánosságú tömegszórakoztató iparágunkban, a labdarúgásban, és a hozzá csatlakozó tájakon ilyen az etika, akkor mit várhatunk a rejtettebb, nyilvánosságra kevésbé kerülő dolgokban?

Félek, hogy a Végh—Szepesi ügyben nincs megoldás. Patthelyzet van. S félok, hogy ha folytatás következik, arra esetleg rámegegyük nekünk is, másoknak is minden megmaradt erkölcsi tartaléka. S velük együtt a magyar labdarúgás is. Igaza van a Népszabadság cikkírójának: hagyjuk már abba ezt az arénázást.

Nem félek kimondani: borzadok ettől az egész ügytől. S merem remélni, hogy nemcsak a sportcsarnok színházát váró közönsége sópörte ki az arénából az értéktelen lomot, hanem előbb-utóbb a labdarúgópályák nézői is s hírlapjaink szerkesztői is megteszik ezt. Előbb-utóbb.

Havas János

A Lőrinci Szalag- és Csapkegyárban a közelmúltban üzembe állított automata gépeken évente 8 millió méter csipke készül (MTI-fotó — Varga László)

A bejáró munkások művelődéséről

Érdekes, országos szempontból is tanulságos felmérést végzett a Pécsre bejáró munkások köznevelődési helyzetéről Orcsik Ferenc és Zsikó János. (Mindketten vezető beosztású népművelők a városban.) A városi tanács művelődésügyi osztályának megbízásából kilencvenöt pécsi vállalat és szövetkezet adatait felhasználva állították össze jelentésüket.

Az adatok tanúsága szerint minden ötödik-hatodik Pécsre foglalkoztatott munkás bejáró. A három bányavállalathoz járnak be legtöbben, de a megye községeiből szerzi munkaslétszámának 35 százalékát a Baranya megyei Építőipari Vállalat is. A város környéki községek közül Kozármislenyből tizenöt vállalatból ingáznak a munkások, de a többi városkörnyéki község esetében általában egy-egy vállalat túlsúlya mutatható ki.

Számolhat-e hátrányok a bejárásból? A kérdést azért indokolt föltenni, mert sokan hajlamosak az ingázók helyzetét a valószínű kedvezőbbnek látni, elsősorban az úgynevezett második gazdaság jehetősegei miatt. A bejáró, „kétlaki” munkás — mondják — nincs rákényszerülve a piaci, bolti szolgáltatásokra, mert odahaza

mindent megtermel, sőt terpenyiből a fizetésén felül busás haszonra is szert tesz. Nos, a kép nem annyira rózsás. A bejárót — mint a tanulmány szerzői megállapítják — sújtja a munkanélküliség az utazás, bár inkább a közlekedési eszközök indultásának kötöttségével, mint az utazási időtartamával. Hiszen a városi dolgozó is 40—50 percet tölt a buszon, ha a város egyik végéből utazik a másikba munkahelyére. Am a járatsűrűség nagy, szemben a távolsági buszok, vonatok járatsűrűségével.

A bejáró dolgozók döntő többsége a második gazdaságban is alapvetően érdekelt. A növénytermesztési és állattenyésztési tenyivalók időköznyezere tovább csökkenti a szabad időnek azt a keskeny sávját, amelyet magára, épülésére, testi és szellemi gyarapodására fordíthat. A második gazdaság következményeként jövedelme (bár inkább családtagjainak jövedelme) megemelkedik, de ez a többség az országos felmérések szerint is ritkán fordítódik az előállításra.

További hátrány, ami a bejárókat sújtja, s kihát egzisztenciájukra, a város javára történő adózás. Az ingázó munkás béréből auto-

matikusan levonnak szociális, infrastrukturális hozzájárulás címén, ezt azonban nem a munkás lakóhelyének, hanem a vállalat székhelyének fejlesztésére fordítják. A bejáró dolgozó szándékaltalnu is azt a várost gazdagítja, amelyhez a munkalehetőség megteremtésén kívül semmi köze sincs. (Más kérdés, hogy idejár vásárolni, moziba, különböző szolgáltatásokat igénybe venni, ám ha ezt a saját lakóhelyén megtehetné, ebben sem szorulna rá a központi településre.) Miközben a bejáró munkás — a saját és családja munkaerejének kizsigereléséért — otthonában gyarapszik, aközben a nagyobb közösség, a falu szegényedik, mert a helyi tanács költségvetése olyan csekély, hogy a fenntartási kiadásokat is nehéz fedezni belőle.

Hogyan hat ez vissza a bejáró munkásság műveltségi helyzetére? A tanulmány szerzői a következő megállapításokat teszik.

Ha a munkahelynek szüksége van a bejárók munkáerejére; ha a munkahelyek társadalmi értéket állítanak elő; ha a juttatások között a szakmai és az általános műveltség fejlesztését célzó kulturális juttatások is szerepelnek — akkor a bejáró dolgozók hátrányos helye-

tét a művelődés területén három lehetséges módszerrel lehet kompenzálni:

— A munkahelyi művelődés irányítóinak kiemelt módon kell foglalkozniuk a bejárók képzésével, szórakoztatásával, biztosítva a szükséges feltételeket.

— A megtermelt nyereség szociális-kulturális hányáját el kell juttatni a bejáró lakóhelyére, ahol ennek a művelődés és a szórakozás alkalmában teteszt kell öltenie.

— A bejárót — nem saját terhére — szabad idejében oda kell vinni, ahol az általa megtermelt értékből fenntartott intézményhálózat működik.

A három lehetséges módszer csak nyomokban lehet fel a pécsi gazdálkodó egységek gyakorlatában — mondja ki felmérésük eredményét Orcsik Ferenc és Zsikó János.

A helyzet gyökeres megváltoztatására a szerzők széles körű művelődési integrációt javasolnak, amelybe be kell vonni a helyi tanácsokat, a vállalatokat, a művelődési házakat — mint szakmai irányító központokat —, s a megyei szakszervezeti tanácsokat, hogy megjavuljanak a bejárók művelődési lehetőségei.

Havas János

Az ifjú zászlótartó

Fogadalomtétel

Nemzetközi gyermeknap – úttörőavatás

Örömteli anyai csók

FOTÓK: KALMÁR ISTVÁN

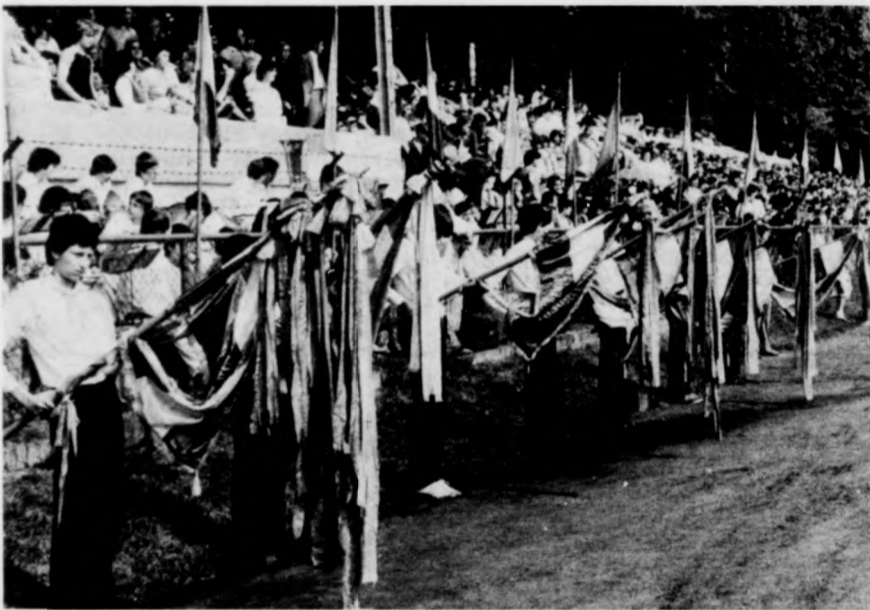
Hogyan is kell felkötni?

Május 29-én, a nemzetközi gyermeknapon avatták Debrecenben, s megyénkben sok más helyütt is az új kisdobosokat, úttörőket. Ez a nap nemcsak az egyes gyermekeké, a családban velünk élő gyermekeké, hanem a gyermekközösségekre is nagyobb figyelem esik ilyenkor; így köttjük össze a két ünnepet, a nemzetközi napot és az avatást. Az iskolapadban kialakuló barátságok, kötődések

egy része iskolán kívülre válik, az órsókben, rajokban más jellegű elmények kötik le a kis embereket — fejlődik bennük az a képesség, ami elengedhetetlen a mai, modern társadalomban, s amit — jobb szó híján — úgy nevezünk: közelettség. Az otthon, az ágyon olvasva elképzelt indiántörténet megéleveníedik az úttörőtábor valódi romantikájában, s ha nem is hóvadászok, de természetjáró, azt nem pusztító

felnőttek válhatnak a kiránduló kisdobosokból, úttörőkből. Megtanulják elfogadni és bírálni egymást, elvont és gyakorlati célokért saját környezetükben együtt küzdeni, örülni a jutalmaknak, együtt keseregni a Mudarcokon. Május 29-én érezhették, hogy korosztályukban sok ezren vannak; ezer és ezer pajtás együtt mondta a fogadalomt a debreceni stadion

gyepén, s közülük az elkövetkező években sok padtársuk, játszópajtásuk, később munkatársuk kerül majd ki. A piros és kék nyakkendők szülei, tanárai, csapatukat patronáló felnőttek kötötték fel, akik továbbra is figyelnek rájuk, segítik fejlődésüket, hogy a fán és fa alatt egyként mokusvidám úttörők rajaiból hasonlóan derűs felnőttek válhassanak. Sz. G.

Tisztelgő csapatszázlók előtt tették le a fogadalmas

Nyakkendőkötés

Ország Budapest

Nagy közö

Szűnni nem tudó tapssal zárul a Színház művésztársulatának színházi fesztiváljának egy húsz perces záróelőadása. A lelkes tetszésre méltó művészek Európa Hotel színházában megfogadták az ország miniszterelnökének, Madách Színház igazgatójának, igazgatójának.

A „szünetek” részekből kitűnik, hogy a dalok már a dalok figyelemreméltóak. Reményi magyar avatott bizonyította, s is, hogy a művésztársulat, s folytatja a hagyományokat, amennyire ez lehetséges. Balogh avatott érte meggyőződhet, hogy Reményi huszadik századalmának teljességével rendelkező, a lét lélek mélyén igényes érzékeléséből.

Balogh Gábor, elgondolást, pesti előadását, tan valósult gondolatosságán nősége. A művészeti vallása szerint dél-amerikai nyelvek megtegyenek annyira, hogy replóinek nevű figurák nevű huszas években megesen vándorló nagy szegények, a

AZ ÜN

Írósz

Ha a szépirodásabb olvasó a 1982 szerzőinek szíri szemügre, zódik benne a írók szeméről v a kötetben szere között elenyész ma. Viszont el hogy az írók nyain korántsem stilisztikai szar egyáltalán esz ezel az antológiatban efféle emlegetni, s nem a valóság nak megmérés hozzá. A problé ség, az éleslátás készség általa erre a sorozatra írószemmel a le könyvheti kötet tarthatjuk szám

Az itt szere íróktól a napi újságírói igazán hetnék a kritizál got, a lényeglát a koncepciózus a javítani vágy A válogató Racz kezett elkerülni portantológák hi dott a monotéma tástól, valóságun lémakörére figye tositotta az írás zott arra, hogy indokolatlanul súlyt a margin a csövesek világa csak két írás tud süllyal szerepel áldható lakásh méltó kritikát ka gánéptkezés kérségei.

EGYMILLIÓ FÖLDRAJZI NÉV

Nemzeti ügy, tudományos vállalkozás

Hazánkban nem volt még példa arra, hogy egyetlen tudományág akkora figyelmet, erkölcsi és anyagi támogatást kapjon a tanácsoktól és a megyék társadalmi szerveitől, mint ma a névtudomány, s azon belül is a honismereti mozgalom keretében folyó földrajzinév-gyűjtés. Ez a húsz éve Zala megyéből elindult kutatómunka napjainkra nemzeti ügyévé vált, s a világon — szervezeti felépítésben — az első és mindmáig egyetlen ilyen jellegű tudományos vállalkozás. Országsszerte szinte naponként indulnak a társadalmi munkások, a lakóhelyüket ismerő — és szerető — tanárok, mezőgazdászok, helyenként orvosok, papok s nagy

Helyi összefogás révén

Magyarországon a 30-as években már volt hasonló kezdeményezés. Szabó T. Attila és munkatársai gyűjtést ma is nagy értékek között tartja számon a tudomány, a Csűrű Bálint vezette Debrecen környéki gyűjtésben pedig Imre Samu, a Nyelvtudományi Intézet vezetője maga is közreműködött. A professzor hajdan diákként, az alispán ingengyűlésre és sorkosztára ajánló levelével a zsebében gyalog róttá a poros utakat. A mai gyűjtőket a helyi tanácsok járművei, a gazdaságok mikrobuzái és a tsz-fogatok viszik. Gyorsabb is, ám nem kevésbé gondos a munka. Teljeskörűek, pontosak és tudományosan is ellenőrizhetőek a már elkészült, és jelentős mértékben a helyi összefogás révén megjelentetett kötetek, a zalain kívül Somogy, Vas és Tolna megye, valamint többek között Szabolcs-Szatmár baktalórántházi járásának, Hajdú-Bihar polgári járásának, He-

Felbecsülhetetlen kincs

Már ami most megvan, az is felbecsülhetetlen kincs. Évszázadokra — mindenképpen: a jobbjárfelzabadi-tásig — visszanyúlóan szól a társadalom fejlődéséről, a nép életéről, fantáziájának teremtő képességéről. Kiderül belőle, hogy nagypapán, dedapán a természeti tájékozódási pontok elnevezésével is emberközelivé formálják a határt, a tájat. Neve

volt a határresznek (Felsőnyomás), a rétnak (Jobbgyőr), a dűlörésznek (Alsókő-leszföld), az útnak (Celli út), az itatókútnak (Körtelési kút), az erdőszélnek (Garasház), a gémeskútnak (Szetemeskút). A Jacikúta valamikor a szerelmes lány ölte bele magát, a Lapi csárdának pedig — Kanizsa környékén — már csak a neve élt, a nyomát is elfújta a szél.

Egy-egy átlagos nagyságú falu több mint 100 nevet őriz; hol nagybirtok volt, ott kevesebbet. A páskom-ok, a kenderföldek a ma olvasni tudó mezőgazdászának azt beszélik, hogy vigyázz, a legjobban minőségű talaj itt található. (A hajdani kenderföldek környéke bőséggel kínál dűlőnevet; kisparcellákra osztották ugyanis, hogy minél több szegényembernek jusson a jóból.) Nagyon sok földrajzi névhez a nép emlékezetében örökkön élő monda kapcsolódik. Szent Lászlóról, az igazságos Mátyásról, betyárkról; sok közismert, nem kevés azonban újonnan megismert, lejegyzett. A közléteket anyagban ezeket rövid formában ismertetik, a megyei levéltárakba kerülő gyűjtőlapok azonban tartalmaznak a teljes szöveget. A névgyűjteményeket előszere-

Utódaink számára

Az országos földrajzinév-gyűjtést — amelyet külföldi szaktekintélyek jelentőségében Bartók, Kodály népdalgyűjtéséhez hasonlítják — nyugolomba vonulásaig Vég József kandidátus irányította, őt éve pedig Ördög Ferenc, a Nyelvtudományi Intézet főmunkatársa vezeti. A Nagykiszántói élő középiskolai tanár, az Eötvös Loránd Tudományegyetem címzetes egyetemi docense munkájáért néhány éve Alami-díjat kapott. A fáradságtalan nyelvész nem tagadja: a névgyűjtés célja kezdetben a kincs megmentése és adattárakban való közzététel volt. Ha egy-két generációt késik a munka, a nevek 60-70 százaléka elfelejtődik volna. Így viszont utódaink számára is fennmarad. S nem csupán a kutatók által hozzáférhető könyvtárak mélyén, porlepte polcokon. A könyvek sorsát ugyanis — jelentesse bár meg azokat az Akadémiai Kiadó, a Magyar Nyelvtudományi Társaság vagy a helyi szervek — falvakban, városokban, a megyékben figyelemmel kísérik. Örvendtes tapasztalat, hogy magukénak érzik, akikről szólnak, akik segítettek, közreműködtek összeállításukban, a települések lakói, vezetői is. Néhány belőlük minden „érdekelte” községben, városban megtalálható,

tettel forgatják a néprajzok és a régészek. Kiderül ugyanis, hogy egyik-másik dűlörész helyén régi falu volt; a Tolna megyei Pogányvár például Árpád-kori település emlékeit idézi. Büvélődhetnek az anyagban a — nyelvészek! A kutatók tudniillik a népi neveket a különböző változatokban rögzítik; ami itt Kenderföld, néhány kilométerrel odébb Kenderfödé, s a Hosszúréti másutt Hosszi-rét. Névváltozatok is élnek, van, aki a Csibe-malmot Nyanyai-malomként ismeri, a nemzetiségi községekben pedig a Róka-lík Fuksz-loh lehet, s az Apátság erdő Habasova-suma. Napjaink elnevezései szegényesebbek, az 1-es vagy 2-es dűlő, a 100-as istálló országsszerte megtalálható, s ez a helyi gazdálkodást talán igen, de a helyi emberek fantáziáját aligha dicseri.

a hivatalok irodáiban, a könyvtárakban, az iskolákban és a családok könyvespolcain. Forgatják a könyveket az emberek, s beszélnek nekik a nevek.

Jó lenne azonban egy lépéssel még előbbre is jutni, s közterületek, új utcák kiaknításánál, új települések alapításakor, meglevők összehúzásakor a gazdag kincs-szezházából meríteni. Akár jogszabályban is rögzíteni lehetne, hogy a névadó bizottságok minden esetben kérjék ki a szakembereket, netán az Akadémia Nyelvtudományi Intézetének a véleményét. Valamikor a századfordulón hazánkban már ismerték ezt a gyakorlatot. Felélesztése a szülőföld szeretetét, a hazatudatot erősítené.

E javaslat várhatóan tudományos fórumon is hangot kap majd. Júliusban rendezik meg ugyanis Gödöllőn az országos nyelvjárási néprajzi gyűjtő találkozót. A két-háromévente sorra kerülő találkozókat a jövőre kezdődő néprajzi gyűjtés tematikája a földrajzinév-gyűjtés; így lesz ez az idén is. S ha a javaslat megértésre talál, az sem lenne meglepő, ha valamely településünkön az új utca történetesen a Garasház utca nevet kapná.

Deregán Gábor

ÉRTSÜNK SZÓT!

Van-e szénakaszálás?

Minden második vasárnap részt vehetünk a tévé Kapcsolat c. társasjátékában. A jelentkezők kapnak könnyű, majd egyre nehezebb kérdéseket, és ha szerencsésük van, néhány perc alatt akár tízezer forintot is nyerhetnek. A kérdéseket Rózsa György teszi fel, igyekszik a megengedett határig segíteni. Természetesen ő sem lehet mindenben szakember. Ezért neki ott van a kezében a megfújt, de úgy látszik, kiöltői rendszerint valamilyen szakemberrel, de úgy látszik, a nyelvész szakember hiányzott a megbeszélésen, és így került be egy okoskodó és mindenben logikát kereső személy javaslatára a következő „beugratós” kérdés: *Mikor kell a szénát kaszálni?* (vagy valami hasonló). Ez volt az első kérdés, a „legkönnyebb”. Mikor a kérdező megadta a választ, a játékvezető mosolyogva közölte, hogy az illető kiesett a játékból, mert már az első kérdésre „beugrott”, hiszen nem a szénát kaszálják, hanem a fűvet. E tévhitével nem áll egyedül a kérdés készítője és a játékvezető, mert mikor Munkácsi Bernát szótári anyagát rendeztem sajtó alá, a lektor kifogásolta a „szénát kaszál” jelentést. Természetesen nem „javítottam ki” a lektor javaslatára.

Mikor 1949–63 közt a Magyar Nyelvtudományi Intézet Atlaszának anyaggyűjtésében részt vettem, 120 magyar lakosságú faluban töltöttem 3–5 napot, míg a kérdőfüzetek anyagát gyűjtöttem. Egyetlen faluban sem hallottam, hogy bárki is „fűvet kaszál” ment volna, csak szénát kaszáltak. A fűvet (nyúlnak, malacnak) sarlóval vágják, nem kaszállják. De elég lett volna a kérdés feladójának A Magyar Nyelv Erőtelmező Szótárának széná címszavát megnéznie. Az 1. jelentés: *Lekaszált és szárított tartósított fű...* 1. a. Lekaszálatlan réti fű. Szépen fejlődik a széná. Szénát kaszál. Kaposváron nincs több legény, mint három. Az is lemegett szénát vágni a nyáron... Megvan a szénakaszálás címszó is a VI. kötet 191. lapján. Jelentése: *Fű lekaszálása szénának. Megkezdik, befejezik a szénakaszálást.*

Lehet, hogy a logikus okoskodók már egy 100–150 éves elemi iskolai könyvből merítették tudományukat, de már 100–150 évvel ezelőtt is voltak okoskodók, és a nyelvben matematikai logikát kereső szószálasok voltak.

Pedig mióta tudományos nyelvtanokat írunk, tudjuk, hogy van irányítvány és eredményítvány. A faragásokon egy szép, egyenes ágú, a gazda kapanyelét faragott, mert kanyarvél lett a faágból, mire elkészült. Ha valaki ruhát szab, akkor nem egy kész ruhát vágdal össze, hanem az anyagot úgy vágja, hogy a kivágott részekből össze lehessen varrni a ruhát. Aki ruhát varr, az sem egy kész ruhából öltözteti a fonalat, hanem csak akkor lesz ruha, ha a varrással már elkészült. Aki szénát kaszál, az azért vág fűvet, loherét stb. hogy abból széná legyen.

Geleji Katona István a 17. században a latin nyelv bővítésében még a magyar nyelv rümel hibájának tartotta, hogy számnév után egyes számot használ. Néhány kifejezésben sikerült is elterjesztenie a három királyok, tizenkét apostolok, minden szentek latin mintára szerkesztett jelzős szerkezeteket. Volt olyan nyelvújító a múlt század elején, aki a magyar névmásoknak nomenet is javasolt: *őné, akné.* De századunk 30-as éveiben is azt szerette volna elérni valaki, hogy a személynév más nyelvjárású új változata csak férfiakra vonatkozhassék, az ő pedig csak nőkre.

Ha már a televízióval tartunk, nagyon szépen kérem a sportriportereinket, hogy a finn *Nykanen* síbajnok nevét ne *Nikéne*-nek ejtsék, és ne a második szótagot hangszólvozzák. A finnben a magyarhoz hasonlóan ugyanis mindig az első szótagon van a hangsúly. Az *y* betű olvasása a skandináv nyelvekhez hasonlóan *ü*, az *ü* ejtése nyílt *e*, az *e*-é zárt *e*. Aki meg tudja különböztetni a kétfajta magyar rövid *e*-t, az ejtse a finn név magánhangzóját úgy, mint a magyar *tüzetes* szóban (az első *e* nyílt, a második zárt). Aki nem tudja ejteni a kétféle rövid *e*-t, az ejtse nyugodtan *Nükéne*-nek (az első szótagon a hangsúly)! Igaz, hogy nem lehet valamennyi nyelv kiejtési szabályait egy-egy riporternek megtanulnia, de ha már megtanulták a lengyel, a portugál, svéd kiejtést, a viszonylag könnyű és logikus finn ejtést sem okozhat gondot.

Kálmán Béla

TÓTH-MÁTHÉ MIKLÓS:

A legjobb járókelő

P. Hanák ötvenhárom éves banktisztviselőnek egy napon ajánlott levelet kézbesített a postás. A levélben arról értesítette az illetékes hivatal, hogy abban az évben ő nyerte el „A legjobb járókelő” kitüntető címet, a vele járó plakettet és ötezer forint jutalmat. Még aznap délután egy újságíró is felkereste.

— Örül? — Ez volt az első kérdés, amit nekiszegezett, de P. Hanák nem tudta, mit válaszoljon. Minden olyan furcsának, hihetetlennek tűnt. Még soha semmiféle kitüntetés nem kapott és most egyszerre, egész váratlanul... Ezeket a gondolatokat aztán eladagolta az újságíróknak, akik barátosan megnyugtatták, hogy a cím teljesen jogos, és csak azért tűnhet különösnek, mert most adták ki először.

— Nézze, barátom — magyarázta —, ez egy nagyon demokratikus, a nép széles rétegeit érintő kitüntetés, amire újszólóan mindenki igényt tarthat, hiszen valamennyien járókelők is vagyunk. Büszke lehet rá, hogy ön kapta meg először.

A másnapi újságban aztán megjelent P. Hanákról a riport, mellette néhány kép, amiben a járását örökítették meg. Ezt a menést aztán felvette a tévé is. „A legjobb járókelő — járás közben” címmel sugározták egy délutáni adásban, és P. Hanák egyszerűen az érdeklődés középpontjába került. Csinos nők bámulták meg az utcán, és irigy férfitekintetek kísérték a járását. Többben autogramot is kértek tőle, sőt akadt egy nő, aki felajánlotta, hogy szívesen feleségül menne

hozza. P. Hanák ezt szerényen elhátrította, tekintettel arra, hogy már rendelkezett egy feleséggel.

Kis ünnepséggel keretében adták át a díjat, ahol P. Hanák, felesége és fia büszke tekintetűl cirógatva, elfogódottan hallgatta az előadó szavait.

— Meghatottan nyújtom át ezt a kitüntetést — mondta az előadó —, és nemcsak azért, mert először te szemsz, de még inkább azért, mert arra érdemesnek adható. Hivatalunk dolgozói sok nő és férfi menését tanulmányozták, de általános vélemény szerint a legegység, a legtermészetesebb járása P. Hanáknak van. Hiszen ki ne tudná azt, hogy egy ember járása szívesen összefügg a személyiségével és ha tisztesen megvizsgáljuk P. Hanák menését, akkor napnál világosabban kiderül...

Még sokáig beszélt az előadó, de P. Hanákban olyan feszültség tágotta az ereket, hogy nem tudta pontosan követni a szavait. Csak szótörmelékek jutottak el a tudatáig, úgymint „személyiség”, „egység”, „más, mint a többi”... és egyre inkább valami csodálatos, addig teljesen ismeretlen érzés kezdett úrrá lenni rajta. Ez az érzés sem volt addig azt hinni, hogy ő személyiség, egység, sőt más, mint a többi. Úgy gondolta, hogy ő is pontosan olyan, mint Molnár, Szabó meg Nagy, akik tisztességesen elvégzik a munkát, felnevelik a gyerekeket, nyugdíjba mennek, aztán ha eljön az idő, meghalnak, olyan észrevétlenül, ahogy éltek. De akkor ezek szerint tévedett, ő más, mint azok, ő egyéni-

ség, aki kiemelkedő teljesítményekre is képes!

Az oklevelet berámáztatta, kiakasztotta otthon a falra, és vasárnap este meghívta a barátait, Molnárt, Szabót meg Nagyt, hogy együtt ünnepeljék meg a kitüntetést.

— Beszélj, öregem, hogy csináltad? — faggatta Molnár. — Mi annak a titka, hogy te lettél a legjobb?

P. Hanák szerényen, de magabiztosan kifejezte viselkedni, rejtelmesen mosolygott, majd próbálta elmagyarázni, hogy nem lappang semmi titok a dolog mögött, tulajdonképpen maga sem érti, miért neki ítélték ezt a díjat.

— Ha nem akartod elárulni — mondta kicsit ingerülten Szabó —, az a te dolgod, de ne akard velünk elhitetni, hogy csak úgy eszebe jutottál az illetékeseknek. Ilyen nincs! Kitüntetés nem osztogatnak semmiért, nyilván valami olyat tudsz, amit más nem, és biztosan régen felkészültél erre. Ha úgy tetszik, gyakoroldd!

P. Hanák úgy érezte, kelepcebe került. Ha továbbra is ragaszkodik a véletlenhez, akkor ezek előtt devalválja a kitüntetés értékét. Márpedig ezt semmiképpen sem akarta. De talán igaz a lehet Szabónak, és ő valóban készült rá. Ha nem is tudatosan, de azzal a minden emberben megbújó elszántsággal, amivel szeretne a többiek fölébe kerülni.

Igen, gyakoroltam — jelentette ki megfontolt szünet után. — Hiszen csak nagyon sok edzés hozhatja meg a kívánt sikert, akár a sportolónknál. Látjátok, tulajdonképpen ezért nem vettem kocsi sem, mert az csak akadályozott volna a munkámban. A legjobb járókelő büszke rangját csak a talpaival érheti el az ember.

A barátok közül csak Nagynak volt kocsija, ő bűntudattal hallgatott, a másik kettő élénken helyeselt, majd

Móré Mihály vázlatkönyvéből

JENE JÓZSEF VERSEI:

ELBÍRNÁNK-E...?

Valaki fölfedezte a növények idegrendszerét. Megállapította, hogy beszélnek a fűvek, a fák. Őszintén szólnak. Nem számításból. Nem feltűnkben bólogatnak. S nem azért suttognak, mintha nem mernének hangosan beszélni — hanem mert tudják a fűvek, a fák, hogy nem a vihar az erős, hanem a lágy augusztusi fuvallat. Nekik, a növényeknek nincsenek komplexusai, és nem szépitgetik az aránytalanságokat: bölcsen meghallgatják az ágaskodó gyomok s a lapulevelek beszédét is, és okulnak a gyökerek üzenetéből. Ha egyszer megfajthatnánk, hogy mit is mondanak a fűvek meg a fák — vajon elbírnánk-e mi emberek öszinteségük nehezét?

GYALOG HOZOM...

A bőjti szél a kertkaput rázza, nem bír vele, átbukik hát a kerítésen. Lyukat kapar a kutya, onnan támad nyusztítva, ha idegen lépés kopog. Garra köszönti a kakas a napot. A tyúk már átkoppintja a jeget. Kerti ösvényen gyalog hozom az ünnepet. Nem vártak, s nem csodálkoztak senki. Anyám megajmodta jöttömet. Bátoran léptem. Ismer a kiskapu: nem nyikorogott. Meleg várt. Boldog, boldog vagyok. Nem tesz itt senki homlokomra, fejemre, töviskoronát.

GYÖNGYÖSI KATALIN VERSEI:

MINT A FECSKÉK...

Riadót csivitelnek a fecskék, hogy elinduljanak délre... Így gyülekezünk mi is fekete fejűekkel kicentizett helyeken, hogy nekivágjunk a végtelen útnak, ahol a szélben nem ring hősies, ereszre nem akasztja fel magát jégcsap, fákra nem feszül dér, ahol nincstelen az idő és üresen kong a tér.

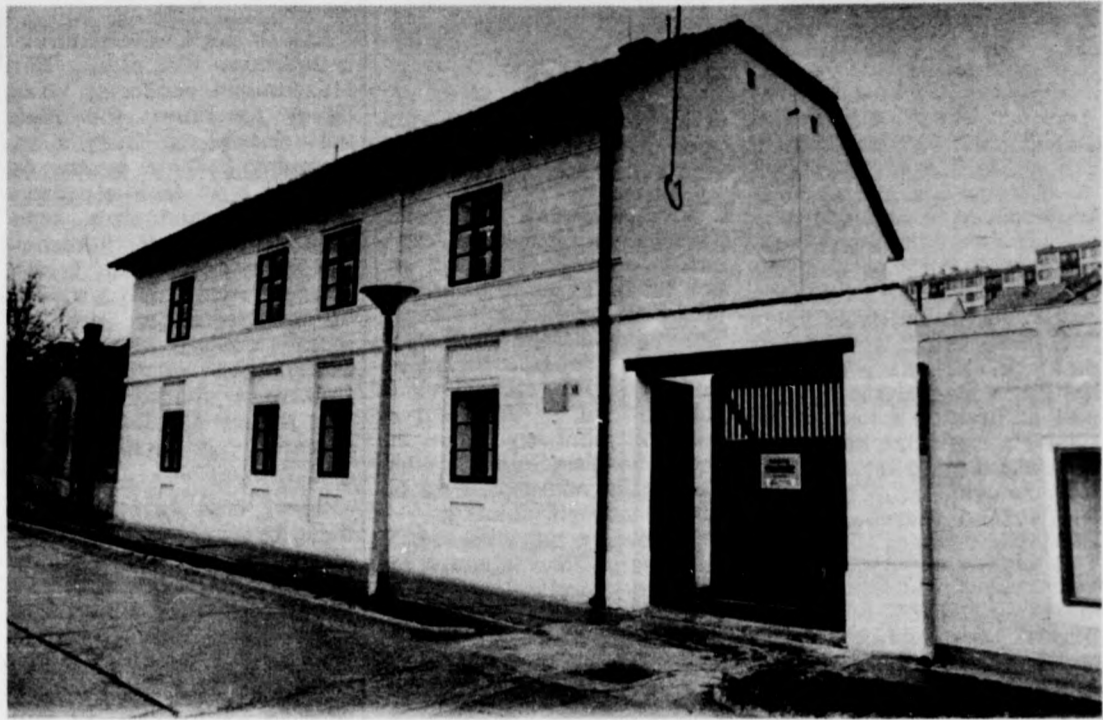
ESTI KÉP

Idebent kuporgok mozdulnék érted de csontomra szikkad az izom csak élek — a fáradtság az álmod fölkinálja az óra is mind halkabban ketyeg feketedik a csönd néma fölénye

ÁLL A RÉGI HÁZ MÉG...

Babits-centenáriumra — kiállítás

„Röpülj, lelkem, keresd meg hazámat! Áll a régi ház még, zöld zsaluja mögött halkul anyám mélabúja... Itt a szoba, amelyben megszülettem, melyet szemem legelőször látott. Itt a kert, amelyben építettem/homokból az első palotákat” — írta szekszárdi szülőházáról Babits Mihály. Alig van magyar költő, aki annyit és oly szeretettel írt szülőházáról, mint ő. A ház — akkor a Szent László utca, 1946 óta Babits Mihály utca 13. szám alatt — ma a költőről elnevezett múzeum. Babits „földije”, Illyés Gyula avatta fel 1967 júniusában a ház földszintjén berendezett kiállítást. Az idén november 26-ra, a költő születésének századik évfordulójára múzeummá lesz az emelet is.

A Séd kanyarulatában, romantikus környezetben emelke dik Babits Mihály szülőháza

Regények hősei

A régi szekszárdiak által Kelemen-háznak nevezett egyemeletes, copf stílusú épületet 1800 körül építették. (Kelemen József a költő nagypapa volt, aki a múlt század közepén telepedett le a városban.) Kelemen József — vagy ahogy az egész család nevezte a nagymamát, Cenci néni — ebben a házban nevelte gyermekeit, itt született a költő édesanyja is.

A Babits családdal laktak rokonok és barátok is. Egy időben az emeleti szobákat a nagypapa átengedte barátjának, Dóme Jánosnak, akivel együtt küzdöttek a szabadságharcban. Dóme bácsi egy öreg huszárt is tartott szolgálatára. Később a ház lakója volt Cenci néni nővére és férje, Ujfalu Imre, 48-as huszártiszt, majd szekszárdi ügyvéd. Az ifjú Babits számára minden rokon között a legkedvesebb Kelemen Ilka volt, a rajongásig szeretett nagynéni. „Minden emberi lény között talán őt szerettem a legjobban... ahogyan otthon hívtuk, a Nenne szó, ellenállhatatlan halk ezüst fények és csengések képzetét idéznél fel, csak rá gondolván is” — írta róla a költő.

A család és a szülőház nemcsak Babits személyes életében volt nagyon fontos (még súlyos betegségei idején is haza-hazatért az ő

„Firenzéjébe”), hanem az irodalomban is nagy szerepet kapott. Nenne alakja a Gólyakalifa egyik szép hősnőjében él tovább, a szülőház és lakói pedig a Halálfiában.

Babits 1921-ben a szekszárdi szülőhegyen levő présházban kezdte el írni regényét. Az irodalomtörténészek pontosan tudják azonosítani, hogy a vidéki középosztálybeli család mely tagját kiról mintázta. De ahhoz, hogy a mai múzeumban a Halálfiat

A kertben Farkas Pál szobra

színhelyére ráismerjünk, csak olvasott látogatónak kell lennünk.

Minden bútort eredeti

Amikor a múzeum berendezése időszerűvé vált, a már régebben összegyűjtött bútorok, tárgyak, könyvek, kéziratok újjabbakkal gyarapodtak. A gyűjtő- és feldolgozó munkát Szekszárdon Vendel Mohay Lajosné, a Balogh Ádám Múzeum irodalomtörténet-szervezője irányította. A Petőfi Irodalmi Múzeum sok bútort adott át, de kerültek a városba értékes relikviák a költő öccsének, s a rokonoknak és ismerősöknek ajándékként és vásárlások révén is. 1973-ban idehozták az Országos Széchényi Könyvtárból Babits és felesége, Török Sophie könyvtárának megmaradt részét.

Minden bútort eredeti, és lehetőleg azon a helyen áll, ahol a költő életében. Ebben a rekonstrukcióban a rokon visszaemlékezések éppen úgy segítettek, mint a Gólyakalifa és a Halálfiának leírásai, vagy Babits esszéi, versei, amelyekben szinte naturalista pontossággal írja le könyveit, tárgyait.

A látogató a házba lépve a regényben is megörökített széles falépcsőt látja, amely az emeletre vezet. Középen a család egykori fogadószobája, a berendezés három nemzedék izlését őrzi. Ime, a nevezetes vörös garnitúra és a könyvszekrény a ritka értékes művekkel: még a Kelemen nagypapa idejéből arany K betűvel megjelölve valamennyi.

Jobbra a költő édesanyjának szobája. Itt látható Nenne és több rokon portréja. Balra Dóme bácsi szobája. „mely csodálatos múzeum és utcai szobájával egyben színház is volt” — írta Babits. Innen nyílik a költő diák-szobája, ahol első verseit írta. Kéziratok, bútorok és családi ereklyék teszik otthonossá a helyiséget.

Novemberben új kiállítás

Az udvaron Farkas Pál szekszárdi szobrászművész Babits-szobra: a megfáradt költő bronzalakja fáradtan ül kedvenc bőrfoteljének körül faragott másában. Az épület hátsó részében kutatószobát alakítottak ki. Tolna megye gazdag irodalmi hagyományainak gyűjtése és ápolása is a múzeumi részleg feladata — Garay Jánostól kezdve Vörösmartyt, Petőfit át Illyésig tart a sor! —, és folyik a Babits-kiállítás bővítésének előkészítése is.

Az emeleten bemutatják majd azokat a könyveket, amelyek még nem kerültek nyilvánosság elé. Babits irodalmi kapcsolatainak dokumentumait, mestereinek és tanítványainak műveit, dedikált példányait is kiteszik. A költő hangját hallhatja lemezről az ide látogató turista, és a restaurálás után megtekinthetik Babits híres szép börgarnitúráját is. Szekszárd városa az újabb kiállítás megnyitásával tiszteleg a költő fia emléke előtt.

Gárdonyi Tamás

A földszinti fogadószoba: a Halálfi című regény történetének egyik fontos színhelye

(Kárpinger András felvételei — ES)

következtek a kérdések az edzés módszereit illetően.

— A járás — magyarázta P. Hanák egyre nekihévíltében —, nem azonos a menéssel, ahogy egy járókelő sem gyalogos. Nem tudom, érzitek-e a két szó közötti különbséget? Járókelő! Súlytalan, szinte légién finom, míg a gyalogos ennek éppen az ellenkezője. A járókelő nem gyalogol, hanem jár. Puhán, kecsesen. Leginkább a párdúc mozgásához tudnám rokonítani. A gyalogos meg gyalogol, akár az elefánt vagy a kos. Aki ej akarja érní ezt a szintet, amit én, annak semmi körülmények között sem gyalogolni, csak könnyedén, finoman járókelni, körülbelül így!

Felállt a székről, lassan körbesétált a szobában, óvatosan kerülgetve a bútorokat, aztán újra visszaereszkedett a helyére.

— Észrevettetek valami különösöt? — Nem, semmit.

— Na látjátok, ebben rejlik az én titkom. Látszatra pontosan úgy megyek, mint te, vagy te, de az avatott szem mégis érzékeli a különbséget. Ugyanis, ha jobban odafigyeltetek volna, akkor az is szembeötlő, hogy én mindig pontosan egyformákat lépek, és ezt hoz a jobb, hol meg a bal lábammal teszem. Értitek már?

— Na igen — mondta Molnár —, de hát ha jól utánagondolok, én is pontosan így járok, vagy ahogy te mondd, járókelek, de kitüntetés még sem kaptam.

P. Hanák sajnálkozva nézett rá, majd kifejtette, hogy díjat nem kaphat akárki, csak a legjobb. Viszont mindenkinek meg lehet rá az esélye, hogy legközelebb ő járja ki magának, természetesen, ha rengeteget gyakorol, és van tehetsége a járókeléshez.

Ettől kezdve már tudatosan figyelte a járását, és igyekezett minél szebbeket lépni. Se nagyokat, se kicsiket,

csak olyan közepeseket, de ezt kihűzött derékka, felemelt fölta tette. Ennek következtében pillantása többnyire az emberek feje fölött pásztázott, inkább a felhők vonulását követve, és így sokszor elkerülhetetlenül nekidöccent néhány egészen szürke, kintidőre teljesen méltatlan járókelőnek.

— Maga csámpás — hördült fel az egyik, míg a szatyrából kigurult karalábék után kapkodott —, nem tud vigyázni? Ha eddig nem tanult meg jární, majd én megtanítom!

P. Hanák megrökönyödve igyekezett tudomást sem venni a megjegyzésről, de ez nem sikerült. Öklöbe szorította a kezét, és legszívesebben kupán verte volna azt a senkit, aki rá, a legjobbra, a legnagyobbra, a kitüntetésre, ilyen pofátlan célzást mert tenni, de érezte, ezzel nem oldana meg semmit. Inkább gyorsan továbblépelt, és felszállt egy buszra.

Méghogy csámpás — dühöngött, ahogy markolta a kapaszkodót —, mi csoda piszkol rágalom! Olyan, mintha valaki Verdiről állítaná, hogy botfüle volt, Michelangelóról meg, hogy kétbalkézes kőfaragó! Ezt az aljasságot! És a legbosszantóbb, hogy már a hivatalban is összeröhögnek a hátam mögött, és protekciót emlegetnek a díjjal kapcsolatban. Tudom, hogy az a szemét Molnár terjeszti, és Nagy meg Szabó kontráznak hozzá. Pingvinek! Képtelenek megbocsátani a sikeremet, és csak a bukásomat várják. Márpedig, csak azért is megmutatom! Nem fogok visszasüllyedni közéjük!

És elkezdte több órás esti sétáit, mindig pontosan a lábára ügyelve, hogy ne lépjen se kicsit, se nagyot, a közök megegyezzenek, de valahogy egyre merevebbre, mesterkéltre sikerült az egész. Csámpás, csámpás — dobolt állandóan az agyában, és ő verejtékben úszó arccal, csikorgó foglalt igyekezett természetesen jární,

ahogy valamikor régen. De minden igyekezte hiábavalónak bizonyult, és csak csámorgott, totogott, az is megtörtént, hogy a falnak kellett támaszkodnia, amíg a végén már valóságos esztétikai undor fogta el a saját menésétől.

— Ne gyötörd magad — kérlelte a felesége —, ördög vigye el az egészet, gondolj a családodra. Bár sose kaptad volna meg azt a díjat, most élhetünk nyugodtan, úgy, ahogy azelőtt.

P. Hanák is érezte ezt, de nem bírt belenyugodni a kudarcba. Pedig már egyre nehezebben ment neki a járás, a lábai szinte különváltak a testétől, önálló életet éltek és semmiképpen sem akarták azt tenni, amit ő akart. Összevissza kalimpáltak, hol erre, hol arra akartak elszaladni, akár a megvadult lovak, akik ellenszegülnek a gazda parancsának.

Aztán eljött a perc, amikor nem tudott megindulni. Mankóval merevedett lábakkal állt a szoba közepén, mint akit odaszögeztek, és nem tudott még egy centit sem arrébb mozdulni. Iszonyúan megrémült. Most mi lesz? Egész hátralevő életében itt fog állni, mint egy feleslegessé vált bútordarab, mint egy nehezen kikerülhető lom?! Nem, ez lehetetlen! Kell lenni valami megoldásnak! Valaminek, ami kiszakítja innen, és úrra az emberek fölé emeli! Esetleg ha... Ha megtanulna repülni!

Csakugyan — derült az arca —, miért ne próbálhatnám meg? Az lenne csak igazán méltó egy P. Hanáknak! Szállni a pingvinlétű Molnárok, Szabók, Nagyk fölött, és csak bámulni, hogyan csinálom! Az lenne az igazi világszenzáció! Hiszen jární egészen piti dolog, de repülni...!

És P. Hanák ötvenhárom éves banktisztviselő lassan széttárta kezét, és furcsa, lebegő mozdulatokkal próbált elrugaskodni a földről.

Hallottuk valahol

Hazassági hirdetés: „Zene és sportkedvelő, intelligens, szép szöke hölgy leánya számára vőlegényt keres.”

— Nem tudom, mit csináljak a férjemmel, doktor úr. Beszél álomban.
— Hát ez kellemetlen!
— De még mennyire kellemetlen! Rajta nevet az egész iroda!

Az oroszlanzelidítő könyörög a feleségének:
— Nicolette, az ég szerelmére, ne pörölj velem! Elveszitem a tekintélyemet az oroszlanok előtt, és nem foglak többet szót fogadni!

A bíró faggatja a vádlottat, milyen alibit tud felhozni a védelmére.
— Nem tudom, mi az, kérem.

— Szóval látta magát valaki a bűncselekmény elkövetésekor?
— Nem, nem, senki. Ez biztos. Teljesen sötét volt.

Elizabeth kikoszarazza a kérőjét.
— Nagyon sajnálom, nem mehetek magához feleségül, de mindig emlékezni fogok rá, hogy milyen jó ízlése van!

— Nos, hogy sikerült az első randevú?
— Félig-meddig!
— Hogyhogy?
— En elmentem, de a lány nem!

Egy chicagói bankban.
— Szeretnék egy kis öszszegzet...
— Számlájának száma?
— Ha számlám lenne, most nem tartanék pisztolyt a kezemben!

— Vádlott, segített a feleségének a háztartásban?
— Igen!
— Például miben?
— Hogy megkíméljem a borosüvegek cipelésétől, meg az üres üvegek visszaváltásától, naphosszat a kocsmában ültem!

— Magának teljesen igaz van, Mr. Brook — mondja a cég igazgatója —, de mégsem lenne helyes, ha elbocsátanám Molly Flyden kisasszonyt. Az a helyzet, hogy ő az unokahúgom, és mindenki azt hinné, hogy hivatali beosztásommal visszaélve ki akarok tolni a növéremmel!

WOLFGANG EBERT:

Kedvezményes Pershingek

— Csak ne féljen semmitől — ezek voltak az első szavai annak az embernek, aki beszállított lakásom ajtaján. Erős amerikai akcentussal beszélt németül.

— Nem szoktam az ajtóban állni vásárolni. Fáradozjon beljebb — mondtam neki.

— Már bent is vagyok — válaszolta. — A nevem Bob. Azért jöttem, hogy az USA elnökének nevében megnyugtassam Önt.

— Miben lehetek a szolgálatára?

— Azt kérdezze inkább, hogy én mit tehetek önért. Én azokat a vállalkozókat képviselem, akik önöknek, európaiaknak amerikai rakétákat és leszerelési politikát ajánlanak.

— Talán az USA-ban léteznek ilyesmi?

— Minden világos. Ön az a kuncsaft, akiről mi álmodozunk. Ön az Amerika-ellenesség járványának áldozata — mondta, majd ragyogó arccal hozzáfűzte: — Mi, amerikaiak egyszerűen több leszerelési politikát is tudunk ajánlani önnek.

IVAN SZOCSIVEC:

A munka frontja

Elsőnek Násztya érkezett a helyszínre. A járőrelőktől megkérdezte, hány óra. „Szalad az idő. Munkához kell látnom, különben estig sem teljesítem a normát. De hát hogyan kezdjek hozzá, ha senki sincs itt, aki megmutatná, hol kell kezdeni az ásást?”

Aztán megérkezett a mester.
— Mi az, te már itt vagy?
— Kérdezte, és élvezettel cigarettára gyújtott.

— Miért kérdezi, láthatja: itt vagyok. Akár el is kezdhetjük — és megmarkolta a lapátot.

— Csak ne olyan hevesen. Mindjárt jön az építész, és kijelöljük a munkaterületet — nyugtatta kedélyesen a mester.

— És megjött az építész.

— Hol a főnökség? — érdeklődött, és kezét nyújtotta a mesternek. — Na, nem is baj. Attól féltém, én leszek az utolsó. Kissé resteltem volna a dolgot...

— Hát a főnökség után jönni sose kellemes. — Adig talán kijelöljük a helyet.

— Nem, nem — tiltakozott az építész. — Nem olyan egyszerű az. Inkább várjunk még egy kicsit. Miért

vegyünk minden felelősséget a nyakunkba?

Majd közösen eldöntjük.

Egy óra múlva megérkezett a fő-építészvezető.

— Még nem kezdtek el? Na, se baj. Majd nekilátunk, és egykettőre rendbe vagyunk. Aprópó, intézkedtem, hogy itt legyen a főmérnök és a műszaki csoportja is.

— És valóban. A hintázva felelő kocsiból kilépett a főmérnök és a három műszaki. Kis csoportba verődtek. Előszedték a rajzokat, a logarítést, a körzőt, és elkezdtek valamit számolgatni, mérgetni.

— Úgy számolom, tizenöt centivel kissé balra kell állni — jelentette ki a főmérnök.

— Szerintem egy milliméterrel sem kell eltérni a tervrajztól — vetette közbe az egyik műszaki.

— Ugyan... más a papír és más a helyszín — lött vissza a főmérnök. — Ésszel kell csinálni mindent... És maguk hogyan vélekednek?
— fordult a főépítészvezetőhöz.

— Nem is tudom... Hogy

egyöntetű legyen a döntés, kérdezzük meg a központot.

Mindannyian a telefonfülkébe indultak. Sokáig kótorásztak a zsebükben, erszényükben, míg végre előhalsztak egy érmét. Hívták a központot, újra és újra hívták. Kis idő múlva szétszedték. Csapán Násztya maradt ott a mesterrel.

— Na, hál' istennek minden tisztázódott, elrendeződött — szólt megkönnyebbülve a mester. — Csapán az bosszant, hogy ezzel a fúradsággal krétát és mérőszalagot is hozhattunk volna. A fene vigye el!...

E szavak után lábbal kimért körülbelül tíz métert. Aztán keresett valami forgácsdarabot, meghúzott vele két, majdnem párhuzamos vonalat, és ünnepélyesen utasítást adott:

— Gyerünk, Násztya, áss! Pontosan a két vonal között! Ez neked mára elég is lesz. Remélem, tudod, hogy a munka eredményességétől függően a prémiosztás minket is komolyan érint. Holnap majd gondoskodunk rólad. Majd újra összejövnünk, és megtárgyaljuk a további teendőket.

(Fordította: Baráté Rozália)

SZÜCS MARIANN:

Négy groteszk

MIELŐTT FELHÚZNA A VEKKER

A szőnyeg alá beszaladt dallam puha ritmust vett a parkettán. Lassan a falak is hullámzó táncot lejtettek. A szekrényajtó leheletnyi finoman pukedlizett és felkerste a dohányzóasztalt. Közben a hold telezabálta magát a csillagokkal, majd odébbállt. Máskor is történt hasonló eset, de a szemeteskoscsik most merészebben indultak el kötelességeiket összeszedni.

SZINHÁZI ESEMÉNY

A zsölyve savanyú cukorkát szopogat — eleinte, majd összerágja. A páholy szendvicsért tolong. Az erkélyi későn érkezik, csak az eladói perce maradt tegnapról. A színpad újra megfeszült.

A későjövőköt a jegyszédők csekély alkalmazotti bér ellenében összetépik.

INTERPERSZONÁLIS KAPCSOLAT

Ivett a férjét józan megfontolással nem cserélte le. Pedig nyolc évig használta. Alig negyvenezer kilométer volt benne, de ezt a Biztosító nem méltányolta.

Igy devalválódnak az interperszonális kapcsolatok.

ÉJFÉLKOR

Pontban éjfélkor a Duna felett megbújnak a presszók, trágár dalokat üvöltenek a tátongó ablakok. Hintára ülnek a játszótéri piros padok.

Pontban éjfélkor ágyra járnak a pályaudvarok.

Aforizmak

A történelem már nem a királyok és a csaták története, már a mi történetünk, magunkban hordozzuk. (Milosz)

Ha te nem keresel, majd mások találnak. (Oppenheimer, atomfizikus)

A nevetés felszabaduló energia. Azokat a dolgokat nevezjük ki, amelyekről szeretnénk megmenekülni. (Raymond Devos)

Olyan mélyen hajolt meg a kor előtt, hogy eltört a hátgerince. (Hans Habe)

A szép szavak olyanok, mint a zsákutcák —, nem visznek sehová. (Wojtek Bartoszewski)

— Nem szeretek dolgozni két étkezés között. (Krecia P.)

A füst az égnek, a hamu a földnek dicsekszik azzal, hogy a tűz testvére. (Tagore)

A nevetés a meghúsult reményekből fakad. (Emmanuel Kant)

Bizonyosságot csak a volt valóságban találhatunk. Csak abban, ami a múltban állandósult. Ami a jelent illeti, még mielőtt gondolkodni kezdenénk róla, már nincs. A jövőről pedig jobb nem is beszélni. (Mrozek)

Nem tudom, hogy hibáinkon javíthatunk-e, de hogy erőnyeinktől elmehet a kedvünk, az biztos, különösen, ha azokkal mások is rendelkeznek. (Jules Renard)

Az udvariasság az álszenvedés leginkább elfogadható formája. (Ambrose Bierce)

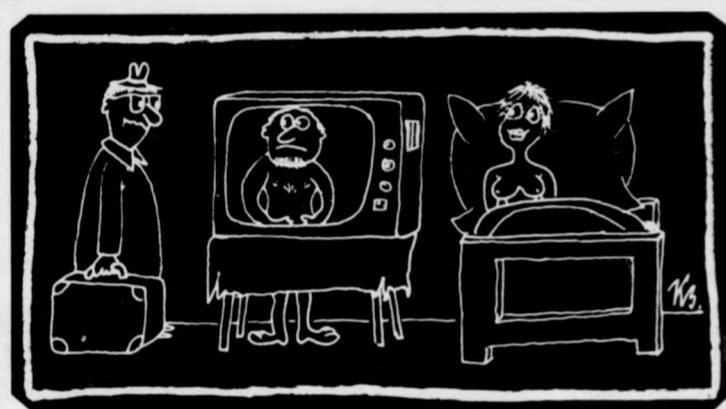
Ahhoz, hogy túlmenjünk a józan ész határán, nincs szükség utlévelre, de vámot fizetni kell. (Slawmir Wroblewski)

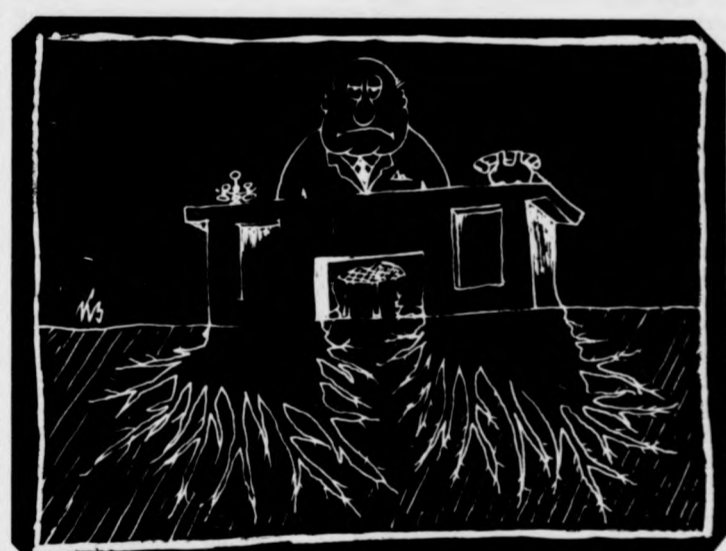
KATONA BÁLINT KARIKATÚRAI

Szóveg nélkül

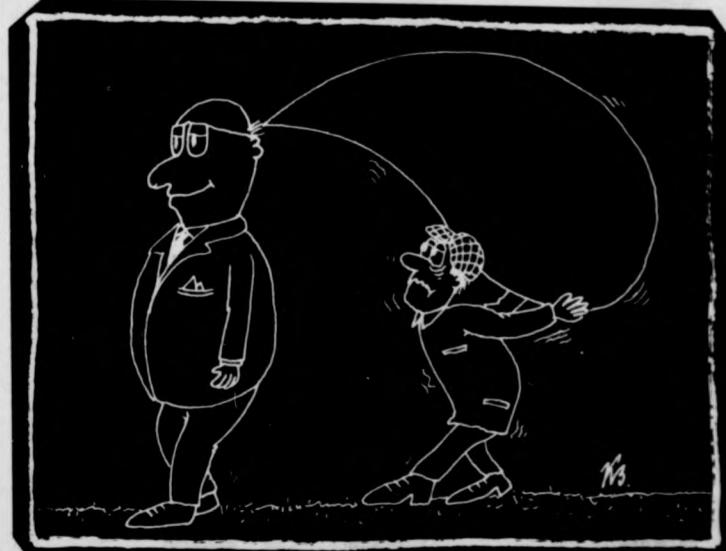
Második műsor

Stabilitás

Mazsola

Főnök és beosztott

Amiről utca
neveztek el
Debrecenben

Pattantyús

Magyarországon ágyúkat először a városokban öntöttek, hiszen Engels szerint is „lőpor és tűzfegyverek előállításához ipar és pénz kell és mindkettő a városi polgárok birtokában van.” A tűzszerszámok és ágyúkra vonatkozó első adatok nálunk Nagyszombatból valók az 1390-es évekből. Egy 1404-ből származó másolat arról vall, hogy Sopron város elöljáróságára rendelt ágyúkat. A XIV. sz. végén hazánkban már elég fejlett állapotban lehetett a tűzszerszámgyártás.

Nem tudjuk pontosan meghatározni a tűzszerszámok előállításának idejét. Valószínűleg 1346-ban a Crécy melletti ütközetben az angolok a franciák ellen vetették be ágyúkat először, bár a metzi krónika szerint már 1324-ben használtak lövegeket La Réole ostrománál. Eleinte a hadászatban idegenkedve fogadták az ágyút, többre értékelve a századok óta jól bevált kő-meg nyíl-hajtó ostromgépeket.

Legkorábbi lövegfejlesztés a mozsár volt (rövid fázékformájú cső, kovacsolt vasból készült, előlől töltötték, állványa nem volt). Bombardánknak neveztek a meghosszabbított csövű kőgolyókat kilövő ágyúkat. A bombardák körüljáró fémek lombard vas volt a neve. A bombardá magyar neve az 1400-as évek utáni irások emlékekben pattantyú (pathante vagy pathantya), az ágyú kezelője pedig pattantyús (pathantus; tűzer). A tűzreket nálunk a XV. sz. második felében kapták ezt a nevet. A Mátyás sabaci ostromát megemlékező krónika írja 1476-ban: „Olasz vala pattantyúsa királynac.”

Az ágyúk kezelői kezdetben harangöntők voltak, akik az ágyúkat öntötték. A tűzszerszámok foglalkozókat latinul pioxidariust, magister bombardarium-nak, németül puchsenmeisternek, nálunk pattantyúsna hívták. Ezeknek érteni kellett az óntésmesterséget, maguk irányították és töltötték az ágyút. Az ágyúkezelő (tűzer) inkább iparos volt, mint katona. A pattantyúsok csak egyszer tüzeltek, másodszor lövésre már nem volt idejük. Sok időt vett igénybe a töltés, az alatt közelharc folyt.

Az ágyúkból kezdetben kőgolyókat lőttek ki, a XV. sz. második felében jelentek meg a vas-, jóval később az ölmogyolyók. Az „ágyú” névelve először a Szabács viadala c. versben (1476) találkozunk. Kezdetben az ágyúknak a várostromoknál volt nagy jelentősége, mezéi használata nálunk az 1437-es években került sor. Hunyadi János 1442-ben alkalmazott először tábortábori ágyút. A Mátyás korabeli krónikás „a tűzszerszámok felszerelés megismeréséről” ír. Zrínyi Miklósnak nem sok bizodalma volt a tábortábori ágyúk használatában: „Az ágyúkba vetik némelyek reménységüket, holott igen csalakoznak abba.” (Vitéz hadnagy). I. Rákóczi György külföldi pattantyúsokat szerződtetett, akik a magyar legényeket képezték ki Fogarásban. Regéc elfoglalása után a fogságba esett kapitány ezt kérdezte Rákóczitól: „Hol ördögbe tanult pattantyúsok volnának azok a Nagyságodé?”

Hazánkban a tűzszerszámok fegyvernemre való válása és a tábortábori tűzszerszám kialakulása II. Rákóczi Ferenc korában fejeződött be. Seregében a tűzszerszám már harmadik fő fegyvernem. Külön szabályzata volt a „Pattantyúsok Compániájá”-nak. Rákóczi seregében a tűzszerszám anyag gyártása és az ágyúk kezelése elvált egymástól, amit a fejlődő ipar tett lehetővé, s a pattantyús már katona lett.

A Pattantyús utca Debrecenben a Baksai és Zákány utcát köti össze.

Dr. Nyakas László

SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ * SZABAD IDŐ *

AZ ORVOS TANÁCSA

A helyes táplálkozás szerepe az egészség megőrzésében (I. RÉSZ)

Az embernek életműködési és egészsége fenntartásához tápanyagokra van szüksége; kell mennyiségű és minőségű fehérjékre, szénhidrátokra, zsírokra, vitamínokra és ásványi anyagokra. Szervezetünk számára az energiát elsősorban az ételünkben levő zsíradékok és szénhidrátok biztosítják. A fehérjék és ásványi anyagok viszont főleg szervezetünk felépítésében vesznek részt. Ezenkívül feltétlenül szükség van még az anyagcsere-folyamatokat elősegítő kis mennyiségű anyagokra, vitamínokra és ásványi sókra is. Ha ezek valamelyikéből kevesebb vagy többet fogyasztunk, a szervezet működésében zavar keletkezik és megbetegszünk. Az emberek egészségének veszélyeztetése, sőt betegségeiknek tekintélyes része is helytelen táplálkozásukból ered. Ugyanakkor a helyesen összeállított étrend a szervezet ellenálló képességét növeli, megvédi a betegségektől és egészségünket szolgálja. A közvélemény köztudat azt tartja, hogy ma jól táplálkozunk. Valóban jól táplálkozunk vagyunk, jókat eszünk, de vajon a bőség jelentésváltoztatásokat is és megfelelő módon biztosítja-e szervezetünk tápanyagszükségletét?

BÉLYEGGYŰJTŐKNEK

MIT GYŰJTENEK AUSZTRÁLIÁBAN? A távoli kontinensen végzett közvélemény-kutatás szerint minden hetedik polgár gyűjtő. A filatelisták zöme állat- és növényvilág témájú bélyegeket kedvel, de sokan szeretnék tájképeket, virágokat ábrázoló kiadásokat. Nem sok érdeklődést tanúsítanak a királyi család tagjait és a konferenciákat megemlékező sorok iránt. A megkeresettek majda fele 10 évnél régebben hódol ennek a nemese szenvedélynek. Ausztráliában meglepően sok a gyűjtők között a nő. Szinte valamennyi filatelistá gyűjti hazája bélyegeit, csak egyharmaduk foglalkozik más országok sorozataival is. Ezek között előkelő helyen szerepelnek a szomszédos területek, így Új-Zéland, Norfolk, Cocos és Fiji. Az európai bélyeggyűjtés népszerűsége természetesen mérsékelt, jobbra csak francia, olasz és német anyagot gyűjtenek. A többi országot nem nagyon kedvelik, a magyar bélyeggyűjtés keresettségét a felmérés nem mutatja ki. Érdekes módon az ausztrál bélyeggyűjtés szépségével az ottani gyűjtők nagy többsége elégedett, csak két százalék találja kifejezetten rossznak.

HAMUBAN SZÜLETETT. 1940-ban a Farrer szigetek postája két bélyegből álló Európa-sorozatot elfogadhatatlan kivételben állította elő. A posta módosította a rajzot és az első változatot biológusok és zoológusok elégette. A nagy tömegű, zárt papírcsomagok középső része épen maradt és az erős huzal következtében a főváros Torshavn utcára hullott. A rendőrség segítségével szedték össze a kéményből szálló példányokat.

A holland napilapok szövetségéből bélyegpár köszönti. Az 50 c érték egy újságot ábrázol, a 70 c bélyeg azt a távközlési műholdat mutatja be, amely az újságok részére hirtet továbbítja. Az Egyesült Nemzetek Szervezete júniusban tartja Bécsben a világkereskedelmi elősegítését szolgáló konferenciát ahol a fejlődő országok gazdasági helyzetének javítására keresnek megoldásokat. Az ENSZ postája hat jelképes ábrájú bélyeggel (2-2 dollár, frank, schilling névértékű) népszerűsíti a konferenciát.

Másik jelentős tápanyagunk a zsír. Állati és növényi eredetű zsírokat különböztetünk meg. A növényi olajnak, margarinnak, a tejszírt vajnak nevezzük.

Energiaértékünk hasonló, a bennünk levő víz mennyisége miatt azonban van eltérés; például 10 dkg sertészsír vagy napraforgóolaj 3757 kJ (898 kalória), ugyanennyi margarin 3180 kJ (760 kalória), 10 dkg vaj 3026 kJ (724 kalória) energiát ad. Nálunk a lakosság főként sertészsírt fogyaszt, elsősorban élvezeti értékért, megszokásból, pedig a növényi eredetű olajok élettanilag értékesebbek a bennünk levő többszörösen telítetlen zsírsavak miatt. A zsírok természetesen nem hiányozhatnak táplálkozásunkból, mert néhány vitamint csak zsírban oldódik, illetve tud felszívódni (A-, D-, E-, K-vitamin). A túlzott zsírfogyasztás azonban káros az egészségre. Sajnos a magyar néptáplálkozás egyik jellemzője a sertészsír és szalonnafelek fogyasztása, aminek nagy szerepe van az elhízásban. A főzésnél eddig szokásos zsír mennyiségének csökkentésére vagy teljes elhagyására több fajta ételkészítési mód is ismeretes (például alufőző, teflon edény, alufólia, grill sütők, roston vagy nyáron sütés, cserépedények). Segítségükkel jó ízű és a hagyományosnál energiaszegényebbek ételek készíthetők. A vaj és a sertészsír gazdag koleszterintartalmú miatt az elhízás mellett még az érelmeszesedés kialakulását is gyorsítja. Az állati eredetű élelmi anyagok (hús, tej, tojás) többek között zsíradékot tartalmaznak, a szalonna és a hajt pedig csaknem teljesen zsír. Magas a zsíradéktartalma néhány növényi terméknek is (mák, dió, mogyoró, mandula, kakao). A többi növényi eredetű élelmianyag gyakorlatilag zsírmentes.

(Folytatjuk)

(A cikksorozat a Korunk valóságos vetélkedő részvevőinek felkészüléséhez is ajánlott)

Az ábrák a Korunk valóságos vetélkedő részvevőinek felkészüléséhez is ajánlott

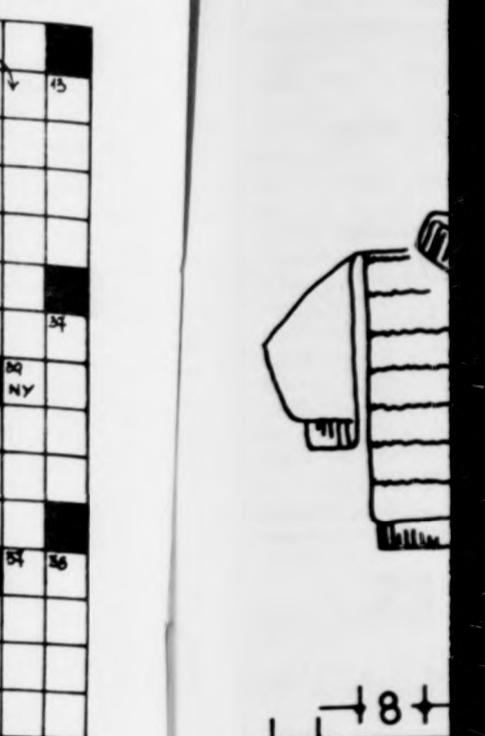
AUTÓSOK-MOTOROSOK Szemüveges autóvezetés

Itt a tavasz, közeledik a nyár, és egyre több autóvezető visel napszemüveget. Divatból vagy hóbortból? Luxusból vagy védekezésből, a szemet bántó kárpázással szemben? Kétségtelenül a szemüveg — de csak az orvos által előírt szemüveg — arra szolgál, hogy látásunkat javítsa. Az orvosi szempontok különösen fontosak a gépkocsivezetőknek. Közödtett például, hogy a vastag keret leszűkíti a látómező területét. Aki egyébként vastag keretes szemüveget szeret viselni, annak gépkocsivezetéshez másik szemüveget kell használnia. Ennek kerete legyen keskeny, de legjobb, ha a szemüveg csupán felülkeretes kiképzésű. Így nem szűkíti a látótérét. Egyébként akinek jogosítványa előírja a szemüveg viselését, annak ajánlatos, hogy tartaleköljön a kesztyűtartóban egy pót szemüveget is. Legalább olyan fontos biztonsági követelmény ez, mint hogy rendelkezünk tartalék égőkkel a gépkocsinhoz.

De mire jők az enyhén színezett napszemüvegek? Tapasztalatból tudjuk: sok vezető nem is annyira közlekedésbiztonsági szükségletből viseli, mint inkább divatból. Nem veszélyesek ezek a közúti forgalomban? Erre a kérdésre egy nyugatnémet kutatócsoport határozott nemmel válaszolt. Feltétlenül azonban kikötötték, hogy fényvisszereflektívák nem haladhatja meg a 10—15 százalékot. Csak azt ne gondolja senki, hogy ettől jobban fog látni! Ez a tévhit ugyanis veszélyes kockázatokra csábíthat. Senki se képzelje, hogy a napszemüveg megvédi a vakítástól, mert ilyen szemüveg még nincs forgalomban. Az enyhén színezett napszemüveg csupán olyan esetekben véd, amikor a

KERESZTREJTVÉNY

MI VOLNÉK

Weöres Sándor Mi volnék című kedves gyermekverséből idézünk egy strofát alábbi rejtvenyünk hosszú sorában.

Vízszintes: 1. A versidőzet első sora (Zárt betűk: L, E, O.) 5. A versidőzet harmadik sora (Zárt betűk: E, N.) 9. Ha kellemes, úgy illat. 10. Az ENSZ angol rövidítése. 12. Októdi. 14. Kikötőváros az NSZK-ban. 15. Ágy nem húznak való sűrű pamutvászon. 17. Minta, németül. 18. Rétesfajta. 20. A leningrádi operaház névadója. 21. Eléletű megfosztja. 22. Ételizelő. 23. Dúsgazdag személy. 25. Vagyis. 27. Biztatózó. 28. Az arzen vegyjele. 30. A falba verik. 31. Tüskés gyomnövény. 34. Korszerű kárpitosipari kellék, rugópárna. 36. Sawyer (Mark Twain regényhőse). 39. Fonódó része. 40. Ürmérték volt. 41. A lovakkal betegségre. 42. Madagaszkári Demokratikus Köztársaság neve 1975-ig. 45. mars! takarodj! 46. Te szinten nem. 48. Szinvalon. 49. Magatok. 51. A sivatag hajója. 52. Ritka férfinév. 53. A trombita hangja. 55. Ugyanez rövidítve. 57. Plata; Dél-amerikai folyó. 59. Iroda. 62. A kalória része! 63. Zúdit. 66. Nagy sós tó a Szovjetunióban. 68. Tíz gramm.

Függőleges: 1. A mondás szerinti a lélek tükré. 2. Bolgár fejedelem volt. 3. Lán-

Beküldendő: a vízszintes 1., függőleges 14., vízszintes 4. és a függőleges 44. számú sorok megfejtése.

Beküldési határidő: 1983. június 14.

Beküldendő: a vízszintes 1., függőleges 14., vízszintes 4. és a függőleges 44. számú sorok megfejtése.

Beküldési határidő: 1983. június 14.

Jó sorozat az amelyet a Móra Könyvkiadó indított, amely arra hívja elöldeinket, mutassa. A hazai népek fiatal, nagy gondolkodókarnak a sorozat

Legutóbb az János és Husz János könyv jelent meg

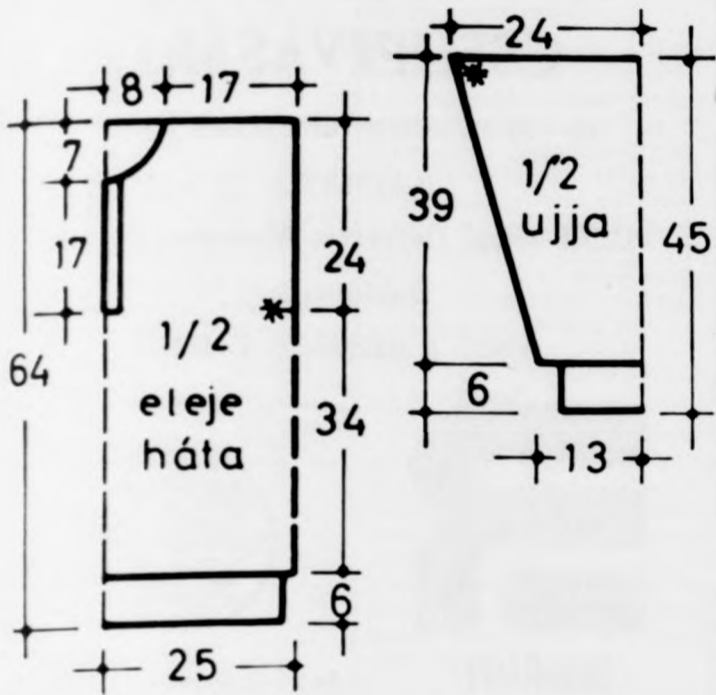
Csehov életéről Júlia írta meg a számára köztudott gosan. Az irodalom desú gyerekek számára elnyújt lesznak ellenére, h Csehov élete künyekben nem volt Nem is írt magának. A magamotogató nek tartotta. Ön legfontosabb témájodott:

„En Anton Cs. január 17-én született a szülővárosában, a Konsztantinyin város mellett működőban kezdtem,

Egy hitű Az így élt so most megjelent Erdődy János írta, aki külön kívül jelentékeny az európai kultúrában Voltaképpen hitű nításával, ma hatalmas nemzeti és társadalmi robbantott ki. A akarta megfelfedezni Európát meggrázta rozat elindította. Melyről indult nek évszámát pontosan, körülbelül 72 közé tette. A szülői szegénység meke volt. Született előtte a pálya, amelyen a származású fiatal emelkedhetett a

OTTHON - CSALÁD - OTTHON

Csíkmintás pulóver

A modell a felgyülemlett maradék (azonos minőségű) fonalaink felhasználására kiválóan alkalmas. Készülhet csíkmintás más-más színnel (ez esetben a legelső-több az alsó - derék, kéz-elő - szél, és felfelé haladva világosabb színárnyalatokkal dolgozunk, de igen divatos három színből (petrolkék, teveszürke, szőlőilva), a legdivatosabb, és legjobban kihasználható a csontvagy nyersfehér színű RAVENNA mohertonál.

Hozzávalók: 25 dekagramm RAVENNA fonal, 3-as, 3,5-es kötőtű, körkötőtű. **Alapminta:** 1-14. sor: 3,5-es kötőtűvel, a munka jobb oldalán sima, a bal oldalán fordított szemeteket kötünk. Körkötés esetén, körbe haladó sorokkal sima szemeteket kötünk 15. sor: * 1 fordított, 1 szemet elégett szállal leemelünk. *-tól ismétljük, 16. sor: 1 sima, 1 szemet áteme-lünk, a fonalat hátul a munka jobb oldalán vezetjük, *-tól ismétljük. Az 1-16. sor ismétlődik.

Szempó: 13 szem x 20 sor = 10 centiméter.

Munkamenet: 3-as kötőtűvel, a derékszélén (eleje-háta) 140 szemre kezdjük, 2 sima, 2 fordított patentminta 6 centiméter magas kezdőszélét kötünk. A munkát 3,5-es kötőtűvel, alapminta folytatólag. A kezdéstől számított 40 centiméter után a munkát a hátrészszél, 70 szemre folytatjuk, 24 centiméter elérése után a szemeteket egyenként lazán lefogaszthatjuk. Az elején 70 szemet a középrészen elosztva, azonos szem- és sorszám-mal, mintával, de külön munkadarabban folytatjuk: 32 szem alapminta, 6 szemet lefogaszthatunk, 32 szem alapminta. Az elválasztástól számított, 17 centiméter elérése

után, a belső középszálon, nyakkerekítést kezdünk: tartalék tűre veszünk 3, majd ennek oldalszálon, minden 2. sorban 2, 3 x 1 szemet. A kezdéstől számított 64 centiméter után a vállszél szemeit, az oldalszáltól kiindulva, egyenként szemet utánzó öltésekkel a hátrész azonos (befejezett) szeméhez öltjük.

Ujja: 32 szemre kezdjük, 3-as kötőtűvel, patentminta-lyal 6 centiméter kezdőszélét kötünk. A következő sorban, a munkát 3,5-es kötőtűvel alapminta folytatólag. Az első sorban, arányos elosztással, 6 szemet szaporítunk, majd az oldalszéleken minden 6. sorban 14 x 1 szemet szaporítunk (66). A kezdéstől számított 45 centiméter elérése után a szemeteket az eleje-hátrész szabadon maradt szélszéleire varrjuk.

Osszefoglalás: a szabadon maradt szélszéleket szem- és sortalálkozás szerint, alap-színű és azonos vastagságú fonallal összevarrjuk. Az eleje-nyakkivágás tartalék szemeit 3-as körkötőtűre vesz-szük, az oldal szélszélekre új szemeteket készítünk. Eleje-háta-eleje: 56 szemmel, patentminta 17 centiméter magas gallért kötünk. Végül a szemeteket egyenként, az alapszémek megfelelően lefogaszthatjuk. Az elkészült galléron folyamatosan a nyakkivágás szélszéleire, minden szemre felveszünk 1 új szemre lustakötéssel (mindkét oldalán sima szemeteket kötünk). 5 sort kötünk, majd a szemeteket egyenként simán lefogaszthatjuk. Mindkét oldal-nyakrészen azonos pánt-részt kötünk, az eleje mélyse-gében egymásra hajtjuk, s néhány öltéssel az alapmun-kához rögzítjük.

Mi karcolja a szemüveget?

A műanyag szemüvegnek számos előnye van az üveg-gel szemben, ezt jól tudja mindenki, aki szemüvegviselésre kényszerül. Hogy mást ne említsünk, lényegesen könnyebb, de a leejtés sem jár általában olyan veszé-lyekkel, mint az üveg eseté-ben. Sajnos azonban előbb-utóbb a műanyaglencsén ap-ró karcolódások jelentkeznek, s ezek megsokasodva jelen-tősen zavarják a látást, így idő előtt ki kell cserélni a szemüveget.

Évek óta folyik a vita azon, hogy mivel kell tisztí-tani a műanyag szemüveget. Egyesek szerint erre is csak a szarvasbőr jó, mások az impregnált keszvére kapható tisztítókezelőeszközre esküsz-nek, megint mások szerint kizárólag agyonmosott ba-tisztszékendővel szabad tö-rülgetni a műanyag lencsék-et. A gyakorlat azt bizo-nyítja, hogy egyik módszer sem hozza a szemüveg élet-tartamának jelentős meg-hosszabbodását.

Hogyan óvhatjuk hát mégis legjobban a karcoló-dástól a szemüvegünket? Ha nem törülgetjük, hanem mindig csak tiszta vízben,

szappanos vagy folyékony mosószerez kézzel alaposan lemossuk, leöblítjük, s utána tiszta ruhával csak megszá-rítjuk. Ugyanis nem a törül-getésre használt textília vagy más anyag tartalmazza a karcolást okozó kemény ho-mok- (kvarc!) szemcséket, hanem azok magán a szemüvegen tapadnak meg. A műanyag vonzza magához a levegőben bőségesen lebe-gő, szemmel nem is látható részecskéket (gondoljunk csak arra, mennyire tapad-nak mindenhez a műanyag ruhák, ha nincsenek antisz-tatizáló hatású szemrel öblítve). Miközben igyekszünk tisztá-ra dörzsölni a szemüveget, a rajta levő láthatatlan és na-gyon kemény kristályszem-csék éppen úgy „dolgoznak”, a náluk puhább műanyag-felületen, mint ahogy hajdan nagyanyánk kőpora sikálta a lábasokat. Ne sajnáljuk hát a fáradságot, legalább naponta egy-szer bő langos vízben, ga-rantáltan nem dörzsölő szer-rel alaposan lemosni a szemüveget. (A hagyományos üvegből készült ugyan lé-nyegesen ellenállóbb, de ez a módszer annak a tisztítására is a legalkalmasabb.)

SZIMBÓLUM REJTVÉNY

Ennek a rejtvénynek az az érdekessége, hogy minden kis ábra meghatározott betűt jelöl. A következő vízszintes sorokra adott válaszok egy-egy kulcsot jelentenek az áb-
rák megfejtéséhez is. Helyes válaszok esetén a szavak első betűit lefelé összeolvastva, egy szép sportág nevével kapjuk.

1	□	△	○	◇	■
2	○	▽	○	□	□
3	△	△	△	△	△
4	△	△	△	△	△
5	◇	○	□	○	▽
6	□	△	△	△	△

1. Évszak, 2. Épület szintje, 3. Kackiásan kicsinosított, 4. Tavasz virág, 5. Finom, szép kelme, 6. Zavar, hábor-gat.

Megfejtés:
ZSINEL 1
6. Zalka
5. Selyem
4. Dólya
3. Nyálka
2. Emelet
1. Tavasz

GYEREKEK KÖNYVESPOLCA

Csehov életútja

Jó sorozat az „Így élt”, amelyet a Móra Ferenc Könyvkiadó indított útjára, s amely arra hivatott, hogy nagy elődeink életútját bemutassa. A hazaiak mellett más nepek fiait, írót, költőt, nagy gondolkodók is helyet kapnak a sorozatban.

Legutóbb az Anton Csehov-ot és Husz Jánost bemutató könyv jelent meg.

Csehov életútját Levendél Júlia írta meg az ifjú olvasók számára közérthetően, világosan. Az irodalmi érdek-lődésű gyerekek számára bizo-nyára élményt nyújtó és szó-rakoztató lesz a könyv, an-nak ellenére, hogy Anton Csehov élete külső esemé-nyekben nem volt látványos. Nem is írt magáról szívesen. A magamutogatást izléstelen-nek tartotta. Önéletrajza is a legfontosabb tényekre korlá-tozódott:

„En Anton Csehov, 1860. január 17-én születtem Ta-ganrogban. A tanulást a Konzisztánciár temploma mellett működő görög iskolá-ban kezdtem, majd a ta-

gánrogi gimnáziumban folyo-
tatam. 1879-ben irakoztam
be a moszkvai egyetem orvo-si fakultására. Írásaimat már
elsőéves egyetemi hallgató
koromban kezdték közölni a
folyóiratok és újságok, és
irodalmi tevékenységem már
a nyolcvanas évek kezdetén
állandó és hivatásszerű jel-
legét öltötte.”

Az író gyerekkora nem volt derűs és vidám. Apja ki-futófiúként kezdte és üzlet-talajdonossá emelkedett fel. Családját sokat gyötörte, zsar-nok módjára bánt felesé-gével és gyermekeivel. Ugyanakkor apjuk taníttatta őket. Gimnáziumba jártak, franciául tanultak, zenetanár-foglalkozott velük. Megízlel-ték a tanulást, a gondolkodás és a művészet nyújtotta örö-möt, út nyílt számukra a szellemi alkotópályára fel.

Anton Csehov Moszkvában kezdett írni. Az első nyom-tatásban megjelent írása a Levél tudós szomszédomhoz 1880-ban jött napvilágot a Szitakötő című élelappban. Hamarosan drámaírással is

báhbákozott. Elvitte darab-ját Jermolovának, az ünne-pelt színésznek, hogy válassza jutalomjátékának. A kéziratot olvasatlanul kapta vissza. Ez nagyon bántotta az író, összetépte a művet. Ha-lála után megtalálták a dar-ab egyik példányát, s azóta a világ különböző színpadain Platonov címmel mutatják be.

1884-ben kapta meg Cseh-ov az orvosi diplomáját, s szinte ugyanakkor megjelent első novelláskötete is, a Melpoméné meséi. Ezt követ-te a többi, ismert és elismert műve.

Levendél Júlia könyve az író munkásságán túl emberi magatartásába, kapcsolataiba is betekintést nyújt, szem-előtt tartva Csehov hitval-lását:

„Számomra a szentek zen-telgye — az emberi test, az égiség, az ész, a tehetség, az ihlet, a szerelem és az abszolút szabadság, szabádság az erővel és a hazugság-szemből, bármiben nyilván-lulna is meg e két utóbbi.”

Egy hitújító küzdelmei

Az Így élt sorozat másik, most megjelent könyvét Erdődy János írta Husz Já-nosról, aki különös és rend-kívül jelentékeny alakja volt az európai történelemnek. Voltaképpen hitújító, de ta-nítással, mártírhalálával hatalmas nemzeti mozgalmat és társadalmi forradalmat robbantott ki. Az egyházat akarta megreformálni, és fél Európát megrázó felkelés-rozart elindította lett.

Mélyről indult. Születésé-nek évszámát nem tudni pontosan, körülbelül 1369 és 72 közé tehető. Dél-cseh-or-sági szegény parasztként gyer-meke volt. Szerencséséjére, megnyílt előtte az egyetlen pálya, amelyen egy alacsony származású fiatal ember is ki-emelkedhetett a nyomorú-

ságból: a papság. Latin isko-lába került, majd a prágai egyetemen tanult.

1401-ben már a bölcsészeti fakultás dékánjává választot-ták. 1402-ben pedig egy esztendőre a prágai egyetem rektora lett. Alig múlt harm-cinécves, amikor fényes pályát futott be.

1400-ban szentelték pappá és 1402-ben a Betlehem-ka-polna prédikátora lett. Cseh nyelven tartotta szentbeszé-
ségeit, és mindig hangsúlyoz-ta, hogy az „egyszerű nép-nek akar pásztorja lenni. Szenvedélyes hitvitákat folyo-ttatott. 1407-ben beszédet mondott a csehországi pap-ság országos zsinatán, s ez volt az első nagyobb táma-dása az egyház romlottsága

ellen. Figyelmetetett arra: amíg a papok dúskálnak a földi javakban, milyen nagy a közbemberek nyomorúsága.

Nyílt kiállása és véle-ménynyilvánítása után elkezdődött hosszú és nehéz küz-delme azokkal, akik féltel-ték hatalmukat, vagyonukat, jólétüket, és elutasították a reformokat, a hitújítást.

Erdődy János könyve részletesen ismerteti e küz-delem állomásait, és az eret-neknek nyilvánított Husz Ja-nos további sorsát egészen a máglyahaláláig. A könyv arról is szól, hogy Husz János halála után ho-gyan éltek tovább tanai, és milyen események előidézői voltak azok.

Fazekas Valéria

Mese a nagytakarításról

Volt egyszer egy falu, an-nak három határa, három hegye és nemkülönböztet-három kerekese kútja. Ezért nem csoda, hogy ezt a falut Háromkerekinek hívták.

Itt élt Háromkerekiben a világ leglustább fiúja, Szősz-mósz. Aludt éjjel, de aludt nappal is. Ha felébredt rit-kán, csak azért tette, hogy nagyot ásítson, hogy kinyúj-tóztassa elgémberedett kar-ját, lábát, s a lábán a lúd talpát. Persze ezt is csak módjával csinálta, nehogy befáradjon!

Igy szuszakodott egyik napról a másikra. Nem cso-da, hogy tohonyasága mi-att olyan szegény maradt, mint a háromkerekű temp-lom egerei, akik viszont gyakran meglátogatták Szőszmósz-t.

— Ó, te szegény Szősz-mósz! De rossz nekéd, hogy ilyen rettenetesen lusta vagy! Még egy nyamvadt szalonadarabot se fogsz így megenni! — sopánkod-tak az egerek, de azért maradt idejük arra is, hogy végigkongassák Szőszmósz kamrájában a csuprotkat, a fazekakat, meg a többi ilyen edényféléseket, de hiába. Mindent felkutattak, mindent összemattak, de bizony nem találtak egy morzsányi sajtot sem, sőt! Még a sajt lyukát sem.

Ennek ellenére a háromkerekű templom egerei sze-rettek Szőszmósznál, mert erre még a macska se járt szívesen, így a heti hajszát itt pihenték ki.

Egyszer történt azonban, éppen egy szabad szombat délelőtt, hogy Szőszmósz szobájában valami mocorog-ni kezdett, éppen akkor, amikor az egerek szabad idős dolgaikat töltötték né-mi hancúrozás közepette.

— Csak nem Szőszmósz mocorog? — suttogták riad-

tan, de Szőszmósz mélyen aludt, és ezekben sem volt megmozdulni. Hogy ő? Még csak álmodni se szo-kott ilyesmirel.

— Hát akkor ki az? — A, csak a huzat! — legyintett a legfiatalabb, és éppen ezért a legostobább egér.

A huzatnak több sem kel-lett. Sértődötten elszelelt, mérgében a szobaajtót jól bevágta, és néhány vakolat-darabkát poccintett az egerek gyűrűjébe. Míghogy ő mocorog! Ezek a pimasz egerek! Amint a huzat sor-ra becsapokta az útjába kerülő ajtókat, nem is be-szélve a csapóajtókról, benn a szobában egy porcica po-rolódott, és a fogait csat-togattta.

— Hohó! Egérszagot ér-zek!

A templom egerei remeg-ve álltak a kemence kuny-hójában.

— Kegyelem! Kegyelem szegény fejkünknek! — kö-nyörgtek a porcicának. De az csak egyre dagadt, egyre nőtt, akár a hólabda, egyre csattogtatta porfogóit, és vészesen közeledett a cidri-cecc egerek felé. Minél több por ragadt rá, annál felfu-alkodottabb lett. És eh-hez a poros Szőszmósz-ház igazán segített neki.

A rettegett porcica majd-nem elkapta az egyik egér farkincáját, amikor a leg-öregebb, éppen ezért a leg-szegényebb és legbölcsebb egérnek eszébe jutott a partvis.

Utáaaaááááááááááan! — cincogta a többieknek — Irány a partvis! Elfoglalni a lapátot! Bevetni minden sűrőlokefét, mozgósítani minden tartalékos porron-gyot!!!! Majd ellátjuk en-nek a porcicának a baját!

Mit mondjak, úgy is tör-tént.

Az egérszagot hanyatt-homlok, bajszon-fogon ke-resztül rohant.

— Mi van? Mi ez a sür-gölődés? Mi ezt a felfurdó-lás? — kérdezte csodálko-zva a partvis, mert mióta Szőszmósz házában élt, ilyen csoda nem esett meg vele. Az egerek megmarko-ltak piros nyelet, és zárt harci rendben megrohamo-zták a poros fenevadat, ci-cavadat.

— Nesze! Nesze! — sö-pörték ki a szobából a ke-velly porcicát. A győzelem-től megittasodva és fel-lelkesülve tovább takari-tottak az egerek. Már min-den ragyogott és fénylett. A legöregebb, éppen ezért a legszegényebb és legbölcsebb egész újra megszólalt.

— Most már nem maradt más koszosan, csak Szősz-mósz. Rázzuk ki, és mos-suk el!

A poroló ujjongott, a partvis örömben vison-gott, a lapát győzelmi tán-cot lejtet. Az egerek csata-kiáltásokkal söpörték Szőszmósz-t egyenesen a fürdőkádba.

Volt nagy csobbanás, prüszkölés, bugyborolás.

— Mi a szősz?! — nézett körbe Szőszmósz, majd ki-kászálódott a kádból. Oriá-si erőfeszítéssel vonszolta magát a kertbe, egyenesen a déli nap alá. Ahogy las-san szikkadozni kezdett, úgy az álom is elnyomta. S ez az álom már tiszta volt, minden portól mentes.

Még ma is alszik Szősz-mósz, mert hát ő már csak ilyen... hacsak, az egerek nem rendeznek újra egy nagytakarítást.

Szücs Mariann

Nagyerdő Stadion: 18 óra

DMVSC-Haladás

A debreceni szurkolótábor szívesen emlékezik vissza a Szombathely elleni mérkőzésre, hisz a két „fávoli” város labdarúgóvárosát éveket elvezet, nagy csatákat vív. A mérleg nyelve a miénk javára billen, sőt a tudósítások tanúsága szerint 1950 óta a debreceniek nem hagyták el vesztesen a pályát. Igaz, az utóbbi húsz évben mindössze három NB I-es találkozón mérte össze tudását a két csapat, kétszer Szombathelyen lett 0-0 a végeredmény, míg a Debrecenben lejátszott 90 perc 3-1-es hazai sikert hozott.

Kovács Ferenc vezető edző szerint a DMVSC-nek korábban is voltak nehéz periódusai, de a játékosok eddig is mindig tudták újítani, végül talpra sikerült állniuk. Az edző — amellyel, hogy győzelmet vár — bízik fiainban, reméli legalább, az

utolsó meccseken olyan produkcióval lépik meg a közönséget, amelyre egész évben számítottak. A kezdő tizenegyet nem változik, a Mező — Ludászki, Szigeti, Deákvari, Fodor — Menyhart, Selyem, Sallai — Farkas, Kerekes, Jankovics összetételű gárda kezd. Pénteken a késő délutáni órákban megkezdett az ellenfél is, ezért Török Pétertől, a dunántúliak edzőjétől kértünk friss híreket az együttesről.

— Kiss az elmúlt fordulóban begyűjtötte második sárga lapját, így rá nem számíthatok ezen a délutánon, helyette az ifjúsági válogatottnak Bognár kapja a 2-es számú mezét. A Nyíregyháza ellen

kiállított Hauzer két mérkőzésre szóló eltiltása még nem telt le, ezért ő sincs velünk. A következő csapat lép pályára: Hegegus — Bogárn, Vörös, Fitos, Presszeller — Nagy, Papp, Pásztor — Hegyi, Dobány, Szabó.

Az esélyekről elmondta, hogy csapata kezdi visszanyerni azt a formát, amellyel Indiában tornát nyert, s egy pontra jönnek tartja együttesét a mai mérkőzésen.

Az összecsapás 18 órakor kezdődik s előtte fél óttól a DMVSC-kupa döntőjét játsszák a Dózsa és a Komocsin negyedik osztályos tanulói. Az ifjúsági találkozó kezdési időpontja: 16 óra, színhelye: az Oláh Gábor úti sporttelep.

A mai ellenfél: a Haladás

Aki válaszol: Farkas István

1. Mi a véleményed a Haladás együtteséről?

— A táblázaton elfoglalt helyezés híven tükrözi a szombathelyi csapat játékát. Utójára azon az emlékezetes Haladás-Tatabánya találkozón szenvedtek vereséget a vasiak május elején, az azt követő három mérkőzésen öt pontot „fogtak”. Jó kis középcsapat, amely idegenben is képes meglepetést okozni.

2. Kik a kiemelkedő tudós játékosok?

— Elégé ismeretlen nevek sorakoznak a Haladás összeállításában, ezért nehéz véleményem alkotni. Az ismeretebb, jobb nevű játékosok közül a névsor élére kívánok kiemelni Dobányt, majd öt követi a válogatottal is figyelembe vett Vörös és a kapuban őrt álló Hegegus.

3. Milyen a hangulat a DMVSC-nél?

— Legutóbb itthon a Vasas ellen nyerni tudtunk, aztán Győrött, a Rába ellen hiába harcoltunk lelkesen, súlyos vereséget mért ránk a

bajnokaspiráns. Nem akarok nagy szavakat használni, de a többiek nevében is igérem, hogy a hátralevő három összecsapáson bizonyítani fogunk.

4. Az eredmény?

— Megfigyeltem, amikor valaki konkrét eredményt jósolt, akkor nem jött be a tipp, sőt ezeken a meccseken kaptunk ki. Így én — már csak kabalából is — csupán annyit mondok: miénk lesz a két pont!

Várpalota-D. Dózsa

Ma délután (17.30) Várpalotán vendégszerepel a Debreceni Dózsa férfi kézilabdacsapata. A mérkőzés fontosságát az a tény igazolja, hogy győzelem esetén a debreceniek eltávolodnának a kiesési zónától, közeledve a középcsoporthoz. Vereség-

gel viszont a sereghajtók sorai tömörülnek. A mérkőzés érdekes színfoltja lehet az a párharc, mely a Dózsa játékosai és az egykori „dózsás” Kertész Lajos között várható. A kitűnő fizikai adottságokkal rendelkező átlövő a Várpalota gólszákja.

„Nem a Faragó-kérdés megoldásától függ a sportág jövője”

Közismert, hogy a korábban sikert sikerre halmozó, olimpiai, világ- és Európa-bajnokságokat „zsinórban” nyerő magyar vízilabda-válogatott öt éve nem tud győzni rangos nemzetközi tornán. Így volt ez nemrég a Los Angeles-i Világkupán és a Tbilisiben megrendezett nemzetközi tornán is. Ugyancsak öt éve kezdődött a sportág legjobbjának, dr. Faragó Tamásnak a kálváriája is, amely — akár tagadjuk, akár nem — erősen érezteti hatását a válogatott eredményességén. Dr. Faragó Tamás nemcsak önmaga pályafutásának, de a magyar vízilabda-válogatottak is „nagy taslit” adott a bizonyos pofonnal.

— Mi váltotta ki ezt a kérdést — kérdezték több tőben is az elmúlt héten Debrecenben és Hajdúszoboszlón veled rendezett közönségtalálkozókon.

— Nem az bántott, hogy Markovits Kálmán rosszul vette azt az ominózus Vasas-FTC mérkőzést. Sokkal inkább sértett, hogy az azt követő fejelem tárgyaltán, ahová csak tanúnak hívták, szinte ügyészként viselkedett. Szerintem Markovits a korábbi magatartása miatt nem engedheti meg magának a moralizálást. Sem előtt, sem azóta nem pofokodtam máskor. Az újabb fejelem tárgyaltán mondták, hogy ha bocsánatot kérek, nem tiltanak el. Nem kértem „kegyelmet”. Véleményem mellett kitarot-tam.

— Eltiltás következett, majd ennek letelte után magad mondtál le a válogatottságról. Miért vállaltad mégis a moszkvai szereplést?

— Nem akartam, hogy azt mondják: „az amerikaiak és Faragó együtt bojkottálják az olimpiát”.

— Miért nem sikerült megvédeni a montreali első-séget?

— Ki-ki lelki, morális és fizikai problémákkal küzdött Moszkvában. „Túl kell élni az olimpiát” — ez élt a tudatunkban. Egész-séges tettgyűlöly helyett szorongással játszottunk. Egyéb-ként realitáknak tartom a moszkvai eredményt. Az olimpia után azt mondták, hogy mindenem változtatni kell, de nem történt semmi sem.

— Szerinted min kellene változtatni?

— A szemléleten. A gondolat nyíltan kell feltár-nunk. Miért csak a sporto-

lók a hibásak mindig? Arról senki sem beszél, hogy hány sportvezető él manapság csak a sportból, s ők ráadásul semmit sem közöl-tenek! A legnagyobb baj, hogy nincs helyére téve az ügyvezetett amatőr sport. Ennek egyenes következmé-nye, hogy a versenyzők még nem hozhatták létre saját érdekvédelmi szervezetüket sem. Azt sem értem, hogy a vízilabda miért nem tudja kinevelni a saját káderválo-mányát. Miért kell nekünk olyan emberek közül sport-ági vezetőket választani, akik néhányan még úszni sem tudnak? Baj van az ed-zői gárdával is. Sajnos az úszást és az állóhelyből lö-vést — mint alapokat — is kevesen tudják megtanítani a fiataloknak.

— Elmarasztaló a véleményed az utánpótlás helyzetéről is?

— Arról csak felső fokozatú beszélhetek. A magyar vízi-labda hagyományja és a játékosok műveltsége miatt ma is magas színvonalon áll. Sokszor játszom együtt ser-dülőkkel, s meggyőződésem, hogy sok köztük az ösztönös tehetség. Nem mi voltunk az „utolsó nagyok”. Szerintem van rá esély, hogy öt éven belül újra nagycsapatunk legyen. Szeretném, ha egyre több tehetség beérne. Ösz-tönzésükre alapítottam vándordíjként az év legjobb if-júsági vízilabdázójának járó kupát, amelynek odaítélésé-ről huszonegyen döntenek minden évben.

— Sértetnek érzed magad az olimpia után? Miért mondtál le a válogatottságról?

— Sokan azt hiszik, hogy ha valaki lemond a váloga-tottságról, az a válogatottsá-gal valószínűleg nem bírja meg a válogatottságot. Szerintem a válogatottsággal valószínűleg nem bírja meg a válogatottságot.

— Sokan azt hiszik, hogy ha valaki lemond a váloga-tottságról, az a válogatottsá-gal valószínűleg nem bírja meg a válogatottságot. Szerintem a válogatottsággal valószínűleg nem bírja meg a válogatottságot.

— A válogatott leszerelt Los Angelesben, s egy hete Tbilisiben sem tudott nyerni. Nem érzed, hogy hiányoz-e? Jól érzed így magad? — Tbilisiben quengébb mezőny volt, mint három hete Los Angelesben. Egyéb-ként jól érzem magam. A hajdúszoboszlói fürdő lán-gosszítóje előtt legalább olyan jól, mint akár Long Beachben. Sokan azt hiszik, hogy ha nem válogatottak, elvesztik személyiségüket is. Én az élet más területein akarom megtalálni az örö-möket, s nem érdekelnek már a korábban megszerzett „rangok” és címek.

— Úgy tudom, más okok is közrejátszanak abban, hogy nem vállald a váloga-tottságot?!

— A Magyar Úszó- és Ví-zilabda-szövetség — egy mi-nisztertanácsi rendeletet megalapva — lemondásom után nem folytatta szá-momra az egyébként, mint nemzetközi minősítésű spor-tolónak két évig járó havi juttatást. Az OTSH nem en-gedett külföldre szerződnie. Szakedzői képzésem elle-nére még a Vasas ifjait sem edzhetem. Gondolom, elég nyomások az érveim.

— Végleg leköszöntél?

— Azt hiszem. A magyar vízilabda úgynevezett függel csak a Faragó-kérdés meg-oldásától. No meg az, hogy „menő” vagyok, még kevés a válogatottsághoz. Lelkismer-ret-furdalásom csak azok miatt van, akik még mindig bíznak az én nyertől góljaim-ban. De akár játszom, akár nem, a közönség mindig jól szórakozik, mert van miről beszélni.

— Most „kapitányválság” van. Te kit tartanál legalkalmasabbnak a szövetségi kapitányi tisztre?

— A valaha általam is-mert edzők közül Rusorán Pétert tartom a legjobbnak. Szereti a játékosait, nem-csak megismerni, de moti-válni is igyekszik őket. Olyan hangulatot teremt, hogy a srácok másnap is szívesen elmennek az edzésre. Ezt a megtartó erőt nem minde-nem lehet érezni manap-ság az uszodákban. Rusorán szakmailag is kitűnő. Sajnos — még mielőtt bárki is megkérdezné — már megint kezdik híresztelni, hogy „Ru-során nem vállalja”. Így volt ez a Mayer-korszak előtt is.

Csurbák Zoltán

Száguldás a semmibe?

Long Beach, Monaco, Hockenheim, Zeltweg...? A Forma I autók versenyének ismert színhelyei, ahol százezrek élvezik élőben és milliók a tv képernyőjén át a száguldó gépsodák küzdelmét. Az autó és a motor versenyzők közé vált, az autós- és motorsport a technika kísérleti terepévé alakult, nemzetközi üzleti vállalkozássá, ríktől reklámok hadjáratává.

Debrecenben az autósok mindig lépéshátrányban maradtak a salakmotorosok mögött, akik a múlt eredményeire építve ma is szilárdan tartják pozícióikat, sőt a ma sikereivel a város sportéletének reprezentán-saivá váltak. De hány lépéssé vált ez a hátrány az évek során az autósok bá-natára? Jó tíz éve a Debreceni Volán megszüntette autós szakosztályát, és az-óta szervezett formában nem létezett a sportág. 1981-ben lelkes fiatalokból formálódott egy kis csapat. Tagjai saját költségükön vállalták a terheket, létre-hozták a rallysok autós szakági csoportját.

Mi történt ezután? Hidegkúti Sándor gé-pésmérnök az alapító ta-gok egyike, maga is ver-senyzett a „túra” és „rallye” kategóriákban, jelenleg szakvezető, szakosztály-vezetői tevékenységet lát el a Debreceni Haladás Lakótelepi SE-ben.

— Hogy kerültek az autósok a jászai tömeg-sport-egyesületbe?

— Miután rengeteg munkával elkészülték át-alakított, speciális gépkoc-sijaink, még mindig nem indulhattunk versenyeken, mert nem voltunk egyesületi tagok. A Haladás SE segítette rajtunk, befogadtak, de anyagi támogatásban nem tudtak részesíteni. Így továbbra is saját pénz-ünk maradt legfőbb anyagi forrásunk, teljesen ön-állóak vagyunk. Támoga-tást reméltünk vállalatok-tól, de a gazdasági nehézségek miatt nem sikerült mecenást találnunk.

— Időközben a szakosztályuk gyarapodott, meg-erősödött — a nehézségek ellenére — és szép eredményeket értek el. Sőt ha jól tudom, pénzt is keres-tek reklámtevékenységük-vel.

— A szakosztály létszáma 24-re növekedett, és 11 ver-senyaútvonal rendelkezünk, melyek saját tulajdonunk, saját fenntartási költségek-kel. Csak érzékeltetni sze-retném ennek értékét; egy alapgépjármű mire ver-senyképes lesz, árában, ér-tékében megduplázódik. Évente 4-5 bajnok futam

van, melyeken indulunk, és egy alkalom egy autóval 5-8 ezer forintba kerül, de még nem számítottam bele a felkészítést és a hibák, sérülések kijavítását. Reklámokkal 1982-ben negyven ezer forintot kerestünk, a lehetőségeket nem is ak-náztuk ki igazán. Ezért is bíznak abban, hogy sikerül olyan támogatót találnunk, akinek a segítséget mi a reklámokkal is honorál-hatnánk.

— Mennyi munkát kell ezekre a gépekre fordítani?

— Naponta a munkaidő után általában 3-5 órát „bütykölni” kell, ha eredményt akar az ember.

— Milyenek ezek az eredmények?

— Tavaly, 82-ben a túra-bajnokságban három csap-atunk ért el első helyezést, ezzel jogot nyerve a rallye II. kategóriában való indulásra. A Bakos Pál-Süvöl-tös Éva páros öt túraver-senyéből négyet megnyert, és az 1982. évi országos bajnokság II. helyét sze-rezték meg. 1983-ban már öt párosunk indulhat a rallye II. kategóriában, ahol öt országos futamot fog-nak rendezni.

— Van-e arra esély, hogy az első osztályú szintet is elérjék versenyzőik?

— Legjobb párosunk már el is érte. A Kiss József-Balogh Ákos kettős idén R-I-ben szerepelhet, de sajnos mindketten engedve a jobb feltételek csábításá-nak, Nyíregyházára mentek át, és ott folytatják pályafutásukat. Engem is hívtak, de én az anyagi nehézségek miatt abbahagytam az aktív versenyzést, inkább a szakosztály ügyeivel fog-lalkozom. Nem adom fel a reményt...

— Mi szükséges ahhoz, hogy folytassák a megkez-dett munkát, és ne széled-jen szét ez a hallatlanul lelkes amatőr közösség?

— Öt fiatal tehetséges párosunk van már. Ők jó csapatot tudnának alkotni, és az eredmények sem vá-ratnának sokáig. Látni kell azonban, hogy a mi ama-tőrösgünk nem képes ver-senyre kelni a milliós költ-ségvetéssel dolgozó ellenfe-lekkel szemben (Bp. Volán, Fótaxi, Ny. Volán). Csapa-tunk a semmiből nőtt ki, és a tanulópenzt is fizetjük nap mint nap, tapasztalata-ink hiányában. Rengeteg munkával jutottunk el idá-ig, de ha ez most tönkre-

megy, egyhamar nem lesz senki Debrecenben, aki ezeket az anyagi áldozato-kat vállalná. Aztán a gépek is óriási értékűek, mi lenne velük?

Egy támogatást biztosító bázisszerve lenne szükségünk, amely anyagilag segítené. Gondjainkat enyhí-tené az is, ha kaphatnánk egy műhelyt, illetve a ver-senyeken megoldanánk szer-zevőgondjainkat. Mi eredmé-nyekkel hálalnánk meg ezt. Versenyeket is rendez-nék, ezek között a Róna Kupa és a Viking Kupa or-szágos jellegű rendezvény lesz. Terveztünk egy páros üld-zéses verseny megrendezé-sét is. Céljaink, terveink vannak, és a munkától sem riadunk vissza.

Sikerek-kudarok, ter-vek-remények. Hidegkúti Sándor szavai néha csüg-gedfen csengenek, de vala-mi konok hittel szervezi, irányítja társait, agítál a sportág debreceni létéért. Pedig az idők során a legkedvezőbb az optimiz-musra, mert gazdasági érde-keink területén bővel-kednek anyagiakban, min-den fillér helyét gondos mérlegelés jelöli ki és úgy látszik, a mecenások kora is elmúlt már. Mégis értelmét látom annak, hogy támoga-tunk a semmiből nőtt ki, akik ezt az érdeket, látványos sportágat Debrecenben újra meg akarják honosítani.

Szentgyörgyi János

